

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за 2017 рік

1. Вступ

1 січня 2018 розпочалася чергова обов'язкова деклараційна кампанія. Згідно зі ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції» певні категорії осіб у строк до 1 квітня 2018 року мають подати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування за 2017 рік (далі – е-декларація).

Хтось подаватиме її вже не в перший раз, а для когось ця процедура буде абсолютно новою.

І хоча Національне агентство з питань запобігання корупції (далі — НАЗК) регулярно оприлюднює з цього приводу роз'яснення та навчальні відео, питань у потенційних суб'єктів декларування не зменшується. Що зрозуміло, адже кожна людина хоче почути швидко та чітку відповідь на своє конкретне запитання, і не завжди перевантажені роботою посадовці та депутати місцевих рад мають час чи фахову підготовку для опрацювання великого масиву інформації. Та й ніде правди діти – правники, які представляють інтереси суб'єктів декларування, не завжди погоджуються із позицією НАЗК.

У цій збірці наводяться відповіді на найбільш актуальні питання щодо подання е-декларацій, які надходять від **місцевих рад**. Ця публікація призначена для посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад та посадових осіб комунальних підприємств, установ та організацій, посадовці яких підпадають під дію антикорупційного фінансового контролю.

По тексту автор буде наводити посилання на усі використані роз'яснення, офіційно оприлюднені НАЗК, а також приклади з практики.

Одним з ключових пояснювальних документів є Рішення НАЗК від 11.08.16 р. № 3 «Про затвердження Роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового характеру» зі змінами та доповненнями (далі – Роз'яснення НАЗК).

Важливо! У Роз'яснення 7 (сім) разів вносилися зміни. Останні зміни внесені 02.02.2018 р. (рішення НАЗК № 118). Актуальна на сьогодні версія Роз'яснень знаходиться на сайті НАЗК за цим посиланням: https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/2018/rozyasnennya_02.02.2018.pdf

Однак по тексту Роз'яснення не усюди, де були внесені зміни, зазначено, коли саме це було здійснено. Тому за цим посиланням: <https://nazk.gov.ua/zakonodavstvo-0> ви можете знайти усі накази НАЗК, якими вносилися зміни у згадуване Роз'яснення. Це може мати значення для захисту ваших прав та інтересів.

Додатково радимо переглянути підбірку тематичних роз'яснень та відеороликів, розміщених НАЗК за цим посиланням: <https://nazk.gov.ua/rozyasnennya-dlya-subyektiv-deklaruvannya>.

2. Суб'єкти декларування в ОМС та юридичних особах комунальної форми власності

Згідно зі ст. 3, ч. 1 ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції» серед осіб, дотичних до місцевого самоврядування, щорічну декларацію мають подати:

1	депутати місцевих рад
2	сільські, селищні, міські голови
3	посадові особи місцевого самоврядування
4	посадові особи ОКРЕМИХ унітарних юридичних осіб комунальної форми власності або юридичних осіб змішаної форми власності, де місцева рада є одним із учасників товариства чи організації та володіє більше, ніж 50 % часток (акцій).

Зупинимося на останній категорії суб'єктів декларування.

Важливо! Є перелік комунальних юридичних осіб (закладів, установ, організацій), посадові особи яких звільнені від обов'язку подавати е-декларації (див. абз. 1 ч. 5 ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції»).

Подекуди у ОМС ходять чутки, що якщо комунальне підприємство є госпрозрахунковим, тобто не фінансується за рахунок місцевого бюджету, його працівники не підпадають під дію деклараційних процедур. **Це помилка. Насправді** звільнення від фінансового контролю для працівників комунальних юридичних осіб визначається не за ознакою фінансової спроможності, а за видами діяльності.

Отже, від подання е-декларацій звільнені працівники тих комунальних юросіб, **основна діяльність** яких знаходиться у сферах:

1	соціального обслуговування населення
2	соціальної та професійної реабілітації інвалідів і дітей-інвалідів
3	соціального захисту ветеранів війни та учасників антитерористичної операції
4	охорони здоров'я (крім керівників закладів охорони здоров'я центрального, обласного, районного, міського (міст обласного значення) рівня)
5	освіти (крім керівників вищих навчальних закладів та їх заступників)
6	науки (усіх рівнів, засновником яких може бути ОМС)
7	культури, мистецтв, відновлення та збереження національної пам'яті
8	фізичної культури, спорту
9	національно-патріотичного виховання

Отже, якщо основна діяльність комунальної особи, засновником якої є ваша рада, полягає у іншій сфері (не зазначеній у таблиці вище), то її посадовим особам ТРЕБА подавати щорічну е-декларацію за 2017 рік

Які працівники комунального підприємства, яке не підпадає під перелік виключень, мають подавати е-декларацію? **Лише посадові особи!**

До посадових осіб п. 3 Роз'яснень НАЗК відносить тих працівників, **на яких організаційно-розпорядчі та/або адміністративно-господарські функції покладено на ПОСТІЙНІЙ основі.**

Під **адміністративно-господарськими функціями (обов'язками)**¹ НАЗК розуміє обов'язки з управління або розпорядження державним, комунальним майном (установлення порядку його зберігання, переробки, реалізації забезпечення контролю за цими операціями тощо). Такі повноваження, пише НАЗК, є у начальників планово-господарських, постачальницьких, фінансових відділів і служб, завідуючих складами, магазинами, майстернями, їх заступників, керівників відділів підприємств тощо.

¹ Тут та далі автором перелічений лише той функціонал, який, на його думку, може мати відношення до комунальних підприємств, установ та організацій.

Організаційно-розпорядчі функції (обов'язки) - це обов'язки щодо здійснення керівництва трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах чи організаціях. Такі функції виконують, зокрема, керівники комунальних підприємств, установ або організацій, їхні заступники, керівники структурних підрозділів (завідуючі відділами, лабораторіями), їхні заступники, особи, які керують ділянками робіт (майстри, виконробы, бригадири тощо).

Важливо! Для того, щоб працівник вважався посадовою особою ці адміністративно-господарські чи адміністративно-розпорядчі функції мають виконуватись на постійній основі. Тобто, якщо певні функції покладені на людину тимчасово, скажімо, на період хвороби чи відпустки іншого працівника, то він не може вважатися посадовцем.

Ось що з цього приводу сказано у п. 3 Роз'яснення НАЗК:

Наприклад, наявність у посадовій інструкції працівника (спеціаліста, головного спеціаліста тощо) положення про те, що він може виконувати певні додаткові організаційно-розпорядчі або адміністративно-господарські обов'язки на час відсутності керівника структурного підрозділу не є достатнім для того, щоб вважати такого працівника посадовою чи службовою особою, яка є суб'єктом декларування відповідно до Закону. Цей висновок не змінюється навіть в разі фактичного виконання таких обов'язків упродовж звітнього періоду. Тобто в разі тимчасового виконання працівником організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських обов'язків на час відсутності керівника підрозділу у звітньому періоді не виникає обов'язок подати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за цей період. Відповідно, така особа також не може бути притягнена до відповідальності за неподання (несвоєчасне) подання декларації.

3. Подання е-декларації особою, яка припинила виконувати спеціальні функції

Зверніть увагу, що у п. 2 Роз'яснень НАЗК у 2016 році з цього приводу було внесено зміни.

У випадках, коли суб'єкт декларування звільняється або іншим чином припиняє діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, до подання ним щорічної декларації за попередній рік (наприклад, 15 березня 2018 року), НАЗК рекомендує подавати щорічну декларацію за попередній рік (у нашому випадку – 2017 рік) та **окрему** декларацію з 1 січня 2018 року до 14 березня 2018 року включно. Тобто період, який не був охоплений раніше поданими деклараціями.

НАЗК зумовлює цю пораду тим, що за різний звітний період застосовуються різні розміри ПМ. Однак є й інша причина – так е-декларації простіше відстежувати та перевіряти.

Увага! Наведене є **рекомендацією** НАЗК. Закон дозволяє подати одну декларацію за увесь період, який має бути охоплений декларантом згідно до Закону.

У абз. 2 п. 2 Порядку перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій, затвердженому рішенням НАЗК від 06.09.2016 р. № 19 (далі – Порядок № 19) днем припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, названо день видачі трудової книжки суб'єкту декларування. Таке твердження є не зовсім коректним.

Дійсно, за законом трудову книжку працівнику мають видати у день звільнення. Але день звільнення працівника підтверджується відповідним розпорядчим актом, а не днем видачі трудової книжки.

Для депутатів місцевих рад припис про трудову книжку взагалі не актуальний. Датою припинення функцій держави або місцевого самоврядування буде день припинення повноважень депутата відповідної ради, який визначається залежно від конкретних обставин справи у відповідності до спеціальних законів.

НАЗК наполягає, що е-декларацію у зв'язку з припиненням відповідних функцій треба подати не пізніше дня припинення повноважень (якщо припинення відбулося з ініціативи роботодавця – не пізніше 20 робочих днів, коли працівник дізнався чи мав дізнатися про таке припинення). Така е-декларація має період включно з днем, який передує дню припинення відповідних функцій.

4. Щодо строків подання е-декларацій

Тут усе просто. Щорічну е-декларацію за 2017 рік слід подати **ДО** 00:00 (за київським часом) 01.04.2018 року.

Чи є виключення? З весни минулого року є. Вони передбачені абз. 2 ч. 5 ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції».

Суб'єкти декларування, які не мали можливості до 1 квітня за місцем військової служби подати е-декларацію у зв'язку з виконанням завдань в інтересах оборони України під час дії особливого періоду, безпосередньою участю у веденні воєнних (бойових) дій, у тому числі на території проведення антитерористичної операції, направленням до інших держав для участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки у складі національних контингентів або національного персоналу, подають таку декларацію за звітний рік протягом 90 календарних днів із дня прибуття до місця проходження військової служби чи дня закінчення проходження військової служби, визначеного ч. 2 ст. 24 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу». Це правило діє, якщо така особа не суміщує перелічену вище діяльність із перебуванням на інших посадах, що передбачають необхідність е-декларування.

Важливо! Усі інші підстави (хвороба, вагітність тощо) не є підставами які однозначно звільняють суб'єкта декларування від відповідальності за неподання (несвоєчасне подання) е-декларації.

Водночас зазначу із власної практики, що такі обставини обов'язково розглядаються та враховуються судами при постановленні рішень про притягнення особи до адміністративної чи кримінальної відповідальності у цих категоріях справ. Тому органи, уповноважені на складання відповідних протоколів (або впевнені у наявності таких повноважень), останнім часом попередньо запитують інформацію про наявність відпусток, лікарняних чи відраджень, які б перешкоджали поданню е-декларації.

Втім, законодавець дає цілих 3 місяці для подання е-декларації, і для переважної більшості випадків це достатній строк для того, аби все зробити вчасно та правильно. І особам, схильним відкладати справи на останній день, дозволю собі нагадати, що захисники не є чудотворцями і іноді, при усьому бажанні, дістати пасхального кролика з чарівного капелюха не можливо.

Наведу кілька прикладів з практики.

У останні 1-2 тижні перед завершенням деклараційного періоду від перенавантаження збоїть Реєстр е-декларацій. Він або не працює, або заповнена напередодні інформація зникає чи спотворюється. Можливо, у цьому році недоліки системи, що призводили до таких проблем, будуть усунуті, але з понад мільйону декларантів станом на кінець лютого е-декларації заповнило трохи більше 133 тисяч, тому...

До того ж, треба зібрати певні довідки, можливо, звернутися до державних реєстрів за отриманням інформації. А ви, поки не почнете заповнювати окремі розділи е-декларації, просто не здогадаєтесь, що вам ця інформація потрібна. Тобто, знову потрібний час.

Ще один важливий момент. Тим, хто буде заповнювати декларацію вже не в перший раз, необхідно пригадати окремі майнові операції з минулого року, щоб через логічні чи арифметичні прорахунки не допустити помилок, які будуть виявлятися елементарним порівнянням з попередніми е-деклараціями.

Отже, доцільно почати заповнення е-декларації десь за 2-3 тижні до завершення деклараційної кампанії, щоб зробити це без помилок та своєчасно.

5. Поради технічного характеру

Автор чула чимало історій про те, що заповнювати е-декларацію можна лише з робочого місця, де вперше був зареєстрований персональний кабінет. Це вигадка. При наявності ключа ЕЦП та доступу до мережі Інтернет заповнювати е-декларацію можна де завгодно. Функція працює навіть за кордоном. Однак, може знадобитись установлення певних програм на комп'ютер, з якого ви будете заповнювати е-декларацію. Про ці програми – мова далі.

Наступні поради поділимо на дві частини. **Перша частина – для тих, хто вже зареєстрований у Реєстрі.** У своїх роз'ясненнях щодо початку чергового етапу деклараційної кампанії 2018² НАЗК нагадує про необхідність перевірити ваші електронні ключі та адреси скриньок.

Щодо ключів електронного цифрового підпису (далі – ЕЦП). Ці ключі видають на флешці, диску, або їх можна завантажити онлайн прямо на ваш комп'ютер. Останнє, як правило, робиться у випадку, коли ключ отримується через банк.

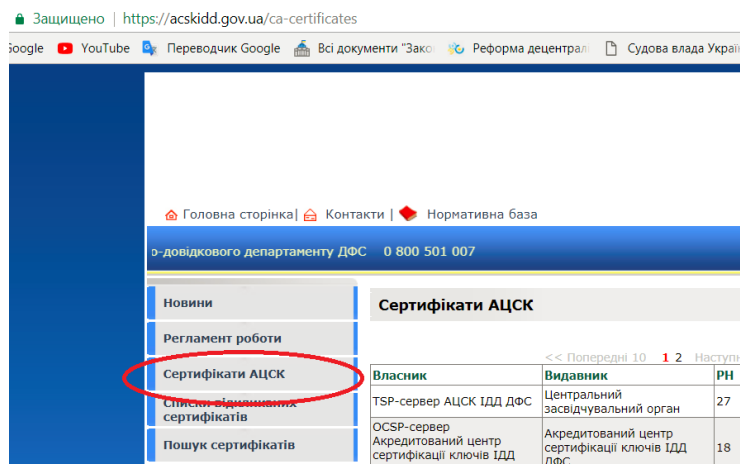
У більшості випадків Центри надають послуги з генерації ключа, але не займаються торгівлею носіями, тому у день отримання ключа ЕЦП у Центр треба прийти з власним носієм. Щоб не бігати двічі – поцікавтеся завчасно, чи не має у обраного вами Центру вимог до носія, на який вони мають перенести ваш ключ.

Ключі мають строк дії. Як правило, він становить 2 роки. Тому, можливо, ваш ключ на момент заповнення декларації буде вже не активний. Перевірити це можна через завантаження посиленого сертифікату особистого ЕЦП з веб-сайту акредитованого центру сертифікації ключів (далі - АЦСК), в якому Ви отримали ключ.

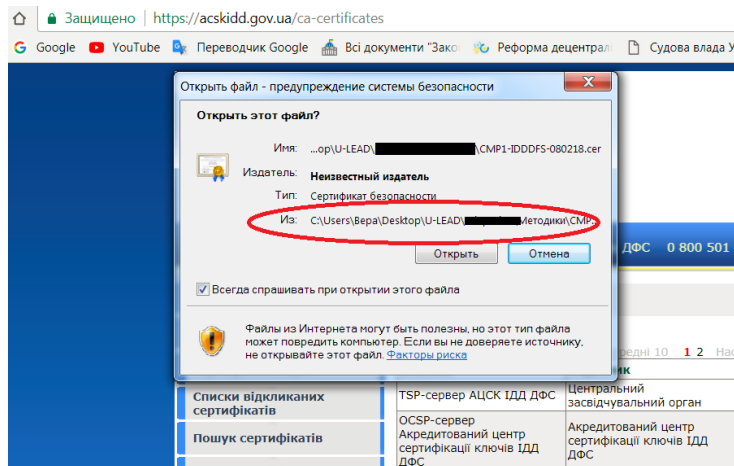
Як це зробити? Набираєте у пошуковій стрічці свого браузера «Посилений сертифікат ЕЦП» - і вам видає перелік сервісів. Обираєте свій варіант (найчастіше це сервіси податкової або юстиції) та переходите за посиланням на сторінку відповідної служби.

Для ілюстрації порад далі я обрала сервіс АЦСК ІДД ДФС (податкової).

Зайшовши на сторінку відповідного центру, обираєте сервіс із назвою «Сертифікати АЦСК»:

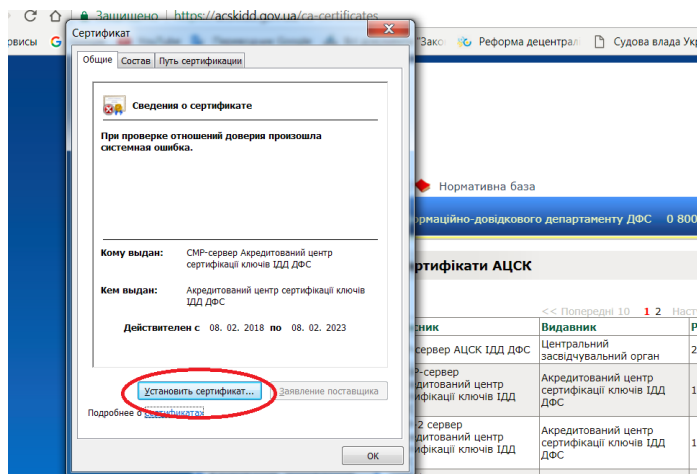

² Режим доступу до повного тексту: <https://nazk.gov.ua/rekomendaciyi-do-cherqovoqo-etapu-elektronnoqo-deklaruvannya>

Файл, який вам запропонують на сайті після натискання на кнопку «Сертифікати АЦСК», обов'язково треба завантажити та запустити на вашому комп'ютері, інакше програма не спрацює.

Зверніть увагу на попередній слайд, де показано, що вам треба обрати місце зберігання цього файлу (шлях), бо автоматично він може зберегтися туди, де вам буде складно його відшукати.

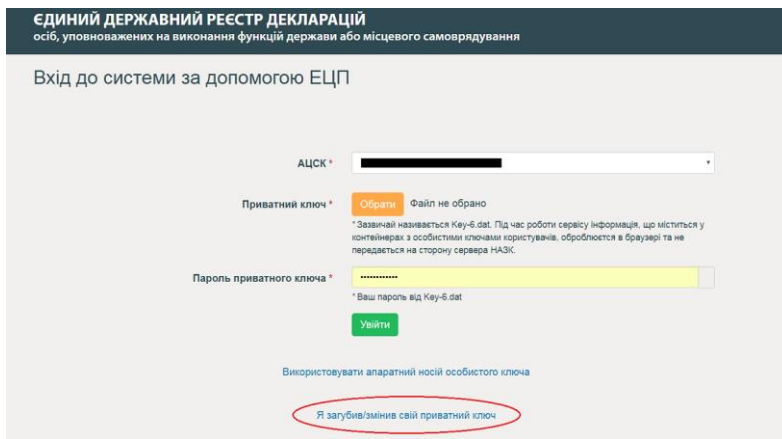
Після встановлення програмки вам треба буде натиснути на сертифікат подвійним кліком лівої кнопки миші та у вікні, яке відкрилось, переглянути термін дії сертифікату ЕЦП.

Якщо ваш сертифікат не діє чи ви бачите, що він втратить дію до того часу, коли ви плануєте завершити е-декларування, треба звернутись за місцем попередньої видачі та отримати новий ключ ЕЦП. За практикою це займає від 1 до 2 робочих днів.

Так само і у випадку, коли ви забули паролі до свого ключа чи загубили його – треба звернутися із відповідною заявою за місцем його видачі та отримати новий ЕЦП.

Увага! Якщо вам технічно складно перевірити зазначену інформацію онлайн – зателефонуйте безпосередньо у Центр, який видав вам ключ. З власної практики скажу, АЦСК юстиції, податкової та служби «ПриватБанку» в усіх випадках звернення допомагали одразу і дуже детально усе пояснювали.

Важливо! Після отримання нового ЕЦП треба буде зайти на сторінку входу до Реєстру: <https://portal.nazk.gov.ua> і скористатись посиланням: «Я загубив/змінив свій приватний ключ»:

Натиснувши на цю фразу, треба буде обрати «Поточна електронна адреса», вказати електронну поштову скриньку, з якою Ви зареєстровані в Реєстрі е-декларацій, та натиснути кнопку «Вислати код для відновлення». На вказану поштову скриньку надійде лист «Зміна ЕЦП | ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ РЕЄСТР ДЕКЛАРАЦІЙ».

Після того, як ви отримаєте відповідне повідомлення на свою електронну адресу, треба буде перейти на виділене синім у тесті листа НАЗК посилання, обрати центр, через який ви отримували ключ, обрати файл нового ЕЦП, вказати пароль від нового ЕЦП та натиснути кнопку «Змінити ЕЦП».

За наслідками усіх цих маніпуляцій з'явиться повідомлення про розгляд Вашої заявки.

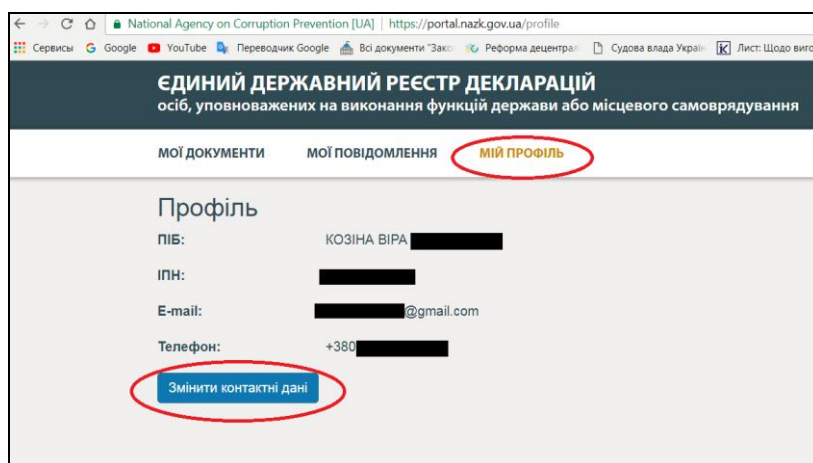
Увага! Якщо ви робите це у вихідні – чекати активізації нового ключа доведеться до наступного робочого дня, оскільки ці заявки обробляються НАЗК **тільки у робочий час**. Знову ж таки з особистої практики: підтвердження може надійти як майже одразу, так і протягом 1-2 робочих днів.

Щодо перевірки електронних адрес, які Ви вказали під час створення свого персонального кабінету на порталі НАЗК. Скриньки також треба завчасно перевірити.

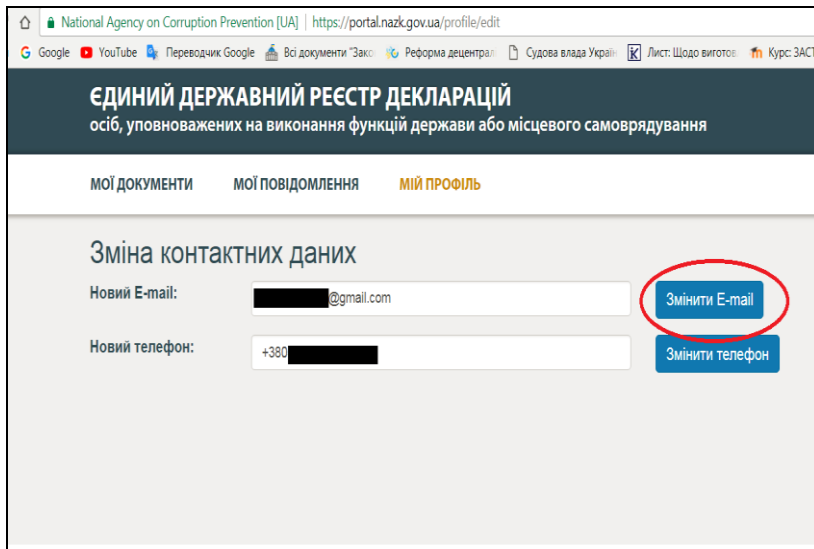
НАЗК нагадує, що з травня минулого року доступ до окремих поштових серверів у домені .ru обмежений. Тому якщо на початку минулого року Ви реєстрували свій кабінет з е-скринькою, яка нині не підтримується сервісами НАЗК, скриньку треба буде перереєструвати.

Для цього слід зайти у особистий кабінет Реєстру (за допомогою свого електронного ключа). У кабінеті треба обрати вкладку «Мій профіль», натиснути кнопку «Змінити контактні дані», у полі «Новий E-mail» вказати нову поштову скриньку та натиснути кнопку «Змінити E-mail»:

Крок 1

Крок 2

The screenshot shows a web browser window with the URL <https://portal.nazk.gov.ua/profile/edit>. The page title is 'ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ РЕЄСТР ДЕКЛАРАЦІЙ' and the subtitle is 'осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування'. The navigation menu includes 'МОЇ ДОКУМЕНТИ', 'МОЇ ПОВІДОМЛЕННЯ', and 'МІЙ ПРОФІЛЬ'. The main content area is titled 'Зміна контактних даних' and contains two input fields: 'Новий E-mail:' and 'Новий телефон:'. The 'Новий E-mail:' field contains a partially obscured email address ending in '@gmail.com'. To the right of this field is a blue button labeled 'Змінити E-mail', which is circled in red. Below the phone field is a blue button labeled 'Змінити телефон'.

Після того, як ви зробите відповідні зміни на Вашу **нову** поштову скриньку надійде лист «Зміна E-mail | ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ РЕЄСТР ДЕКЛАРАЦІЙ». Для зміни E-mail треба буде перейти за посиланням у тілі листа (воно буде світитися синіми печатними літерами), просто натиснувши на це посилання. Перейшовши за посиланням, ви повторно здійсните вхід у свій персональний кабінет та перевірите вкладку «Мій профіль». У полі «E-mail» вже повинна бути «світлитися» змінена електронна поштова скринька.

Під час написання цього матеріалу тестувала відповідні речі на собі, що ви можете бачити на відповідних ілюстраціях – спрацьовує миттєво. З досвіду роботи з клієнтами зазначу, що так зазвичай і буває. Трапився лише єдиний випадок, коли довелося чекати понад добу, поки спрацювало оновлення і прийшло відповідне повідомлення на скриньку.

Важливо! Для зміни електронної поштової скриньки у Вашому персональному кабінеті Реєстру не потрібно отримувати новий ЕЦП.

Більше того, у вас може бути вказана інша скринька при отриманні електронного ключа – це не пов'язані речі. Електронна адреса, яку ви вказуєте при реєстрації особистого кабінету буде використовуватись НАЗК для листування з вами по відповідних питаннях фінансового контролю.

Також важливо, щоб усі запити чи повідомлення з питань фінансового контролю, які ви надсилаєте за допомогою електронного листування у службу технічної підтримки НАЗК, здійснювалися саме з тієї електронної адреси, на яку зареєстрований ваш персональний кабінет. Це має значення для Вашої ідентифікації та у випадку необхідності підтвердження вжиття вами відповідних дій дуже полегшить роботу вам чи вашим юристам.

Поради для новачків. Отже, якщо ви будете подавати е-декларацію вперше, вам треба буде отримати ключ ЕЦП та зареєструвати персональний кабінет на порталі, де розміщений Реєстр е-декларацій.

Якщо у вас вже є ключ ЕЦП, який ви **ОСОБИСТО** (як фізична особа-громадянин) використовуєте для банківських розрахунків чи подання податкової звітності у електронному вигляді – новий ключ отримувати не потрібно, ви можете використовувати той самий ЕЦП.

Перелік актуальних центрів АЦСК можна переглянути тут: <http://czo.gov.ua/status-ecp>.

Увага! Скринька, яку ви реєструєте у персональному кабінеті, не повинна бути прив'язана до домену .ru – він з минулої весни не підтримується для цілей е-декларування. Скринька має бути актуальною (запишіть адресу та пароль для цієї пошти та не губіть їх – НАЗК буде листуватися з вами саме на цю адресу, сюди ж надходять усі важливі повідомлення щодо фінансового контролю).

У Реєстр е-декларацій краще заходити через інтернет-браузер Google Chrome. Інші браузери можуть не підтримувати сервіс, або підтримувати його некоректно. Встановити Google Chrome ви можете тут: <https://www.google.com/chrome/browser/desktop/index.html>.

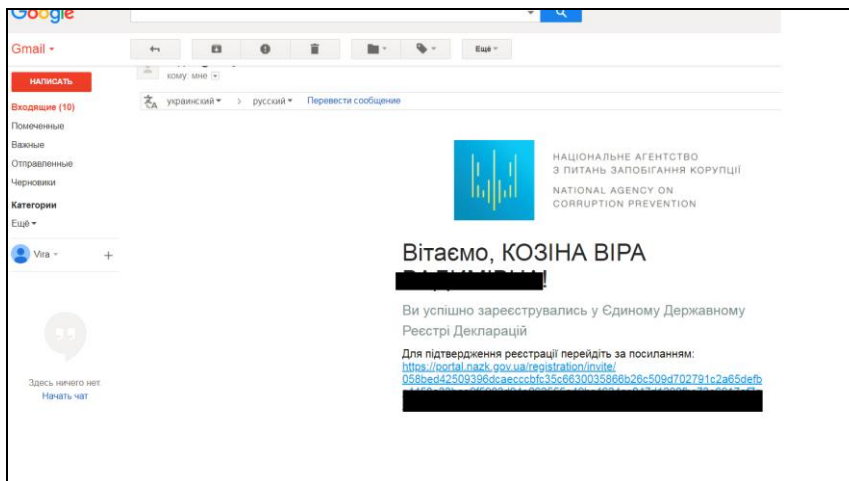
Отже, отримавши ключ ЕЦП, маючи скриньку з «правильною» адресою, та встановивши правильний браузер, ми саме через нього входимо на портал Реєстру е-декларацій за цим посиланням: <https://portal.nazk.gov.ua/login>

Обираємо центр, який видав вам ключ ЕЦП, файл, на якому розміщено цей ключ, пароль до свого ключа та тиснемо «Увійти».

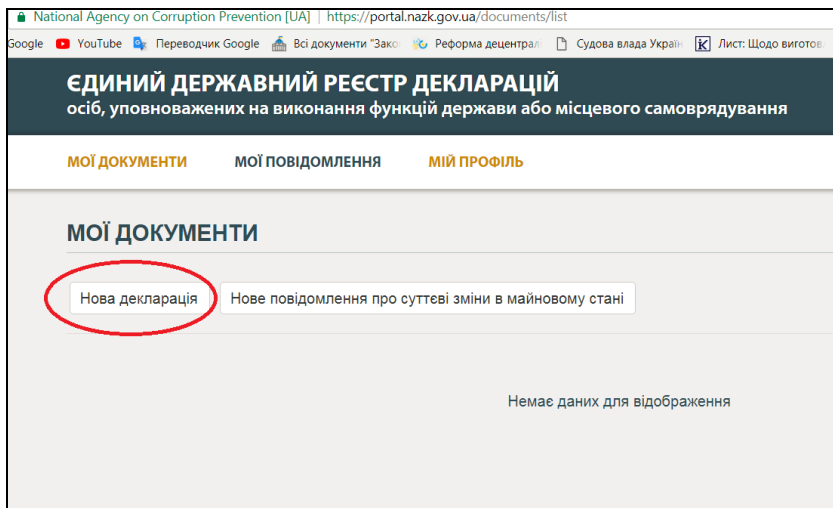
При реєстрації треба буде вказати електронну адресу, яку будете використовувати для цілей фінансового контролю, та свій телефон.

Обов'язково перевірте свої особисті дані. При реєстрації має висвітитись ваше ПІБ та індивідуальний податковий номер. Якщо ключ отримується вперше – треба ретельно переглянути, аби ці дані відображувалися коректно. Не менш важливо, аби телефон та поштова адреса були вказані правильно.

Якщо Ви усе зробили як слід – на вказану вами електронну скриньку майже одразу надійде лист з інструкціями щодо активізації вашого облікового запису:

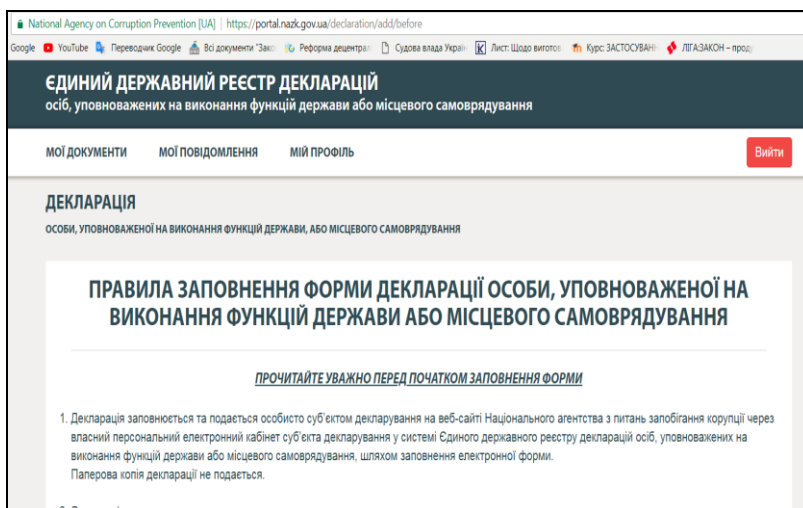

Треба перейти за вказаним у тексті листа посиланням, для того, щоб активізувати свій обліковий запис. Якщо ви зробили усе правильно, ви потрапите у свій особистий кабінет, де, обравши потрібну опцію, зможете розпочати заповнення е-декларації:

Увага! Детальні рекомендації для реєстрації особистого кабінету «новачки» можуть знайти за цим посиланням: <https://nazk.gov.ua/rekomendaciyi-pry-roboti-z-yedynym-derzhavnym-revestrom-deklaraciy>

Не забувайте, що перед тим, як почати заповнювати декларацію, вам треба поставити підтвердження про ознайомлення з правилами. На них ви потрапите одразу після того, як натиснете на «кнопку» «Нова декларація»:

Правила доцільно прочитати. Можна навіть роздрукувати їх, аби тримати під рукою під час заповнення е-декларації.

Але незалежно від того, будете ви читати текст правил чи ні, для того, щоб просуватись далі, наприкінці сторінки з цим текстом треба поставити «галочку» поряд з позначенням «Із загальними методичними настановами щодо форми ознайомився» та натиснути на «кнопку» «Перейти до заповнення форми».

10. Щодо доходів/видатків, одержаних/здійснених за кордоном, зазначається держава, в якій їх було одержано/здійснено.

11. У разі відмови члена сім'ї суб'єкта декларування надати будь-які відомості чи їх частину для заповнення декларації, суб'єкт декларування зобов'язаний зазначити про це в декларації, відобразивши в декларації всю відому йому інформацію про об'єкти декларування стосовно такого члена сім'ї. Відповідно до частини першої статті 50 Закону Національне агентство з питань запобігання корупції проводить повну перевірку декларації, а також самостійно проводить повну перевірку інформації, яка підлягає відображенню в декларації, щодо членів сім'ї суб'єкта декларування у випадку, якщо член сім'ї суб'єкта декларування відмовився надати будь-які відомості для заповнення декларації.

12. Під "іншими правами користування" у декларації розуміється: сервітути, право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевіс), право за будови земельної ділянки (суперфіції), утримання, застава, користування на підставі довіреності, інші права, передбачені законодавством.

13. Відомості щодо фінансових сум (кількості грошей) заокруглюються до гривні.

з загальними методичними настановами щодо заповнення форми ознайомився

Перейти до заповнення форми

© 2018, Національне агентство з питань запобігання корупції

Як вказати «не відомо» або «не застосовується»? При першому знайомстві з е-декларацією у суб'єктів декларування іноді починається паніка, оскільки інструкція передбачає, що **УСІ клітинки е-декларації мають бути заповнені**, і є якісь міфічні кнопки «Не відомо» та «Не застосовується», які позначають відсутність інформації.

Ці позначки виникають, якщо піднести курсор миші у правий бік відповідної клітинки. Там, де вони не «вискакують», варіантів їх використання немає.

Виглядають вони ось так:

Ща(м²): Реєстраційний номер: Дата набуття права:

Вартість за останньою грошовою оцінкою, грн: **Не відомо**

Область: Район:

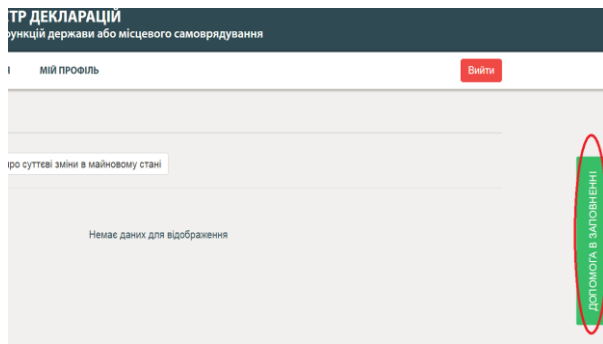
Вулиця:

Номер корпусу: **"Не застосовується"**

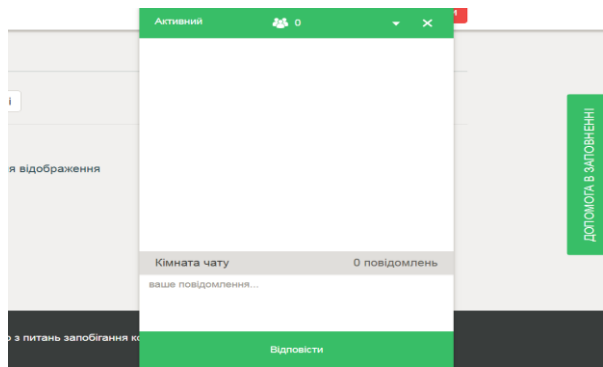
6. Як попросити про допомогу?

Слід відзначити, що у цьому році підходи НАЗК до декларантів стали виглядати більш сервісними.

У своєму особистому кабінеті у нижньому кутку справа Ви можете знайти зелену вертикальну закладку «Допомога у заповненні». Раніше вона називалася по-іншому.

Натиснувши на цю закладку, Ви розгорнете чат, де можна задавати запитання:

Формулюйте питання чітко, із вказівкою розділу, позиції, по якій у Вас виникли запитання, зазначаючи стисло, але зрозуміло усі обставини, які розкривають зміст Вашого запитання.

Кажуть, що шанси на отримання змістовних відповідей у порівнянні з попереднім роком збільшилися.

Однак, незважаючи на переписку у чаті, я завжди раджу своїм клієнтам дублювати питання, надсилаючи їх з електронної скриньки, зареєстрованої в особистому кабінеті у Реєстрі суб'єкта декларування, на електронну адресу НАЗК: support@nazk.gov.ua. Авторка особисто стикалася із тим, що з часом переписка у чаті зникала. Можливо, це було проблемами функціонування першого року Реєстру, але оскільки зазвичай ця переписка має важливе значення для декларанта, на думку автора, доцільніше перестрахуватися.

До речі, НАЗК у своїх роз'ясненнях просить у разі надсилання запиту про надання допомоги на вказану електронну пошту зазначити Ваше П.І.Б., реєстраційний номер облікової картки платника податків (ІПН) та викласти суть питання, за необхідності до листа додати скріншоти (зображення екрана) з Вашою помилкою (<https://nazk.gov.ua/rekomendaciyi-do-chergovogo-etapu-elektronnogo-deklaruvannya>).

7. Як виправляти помилки, якщо е-декларація вже надіслана?

По-перше, доки декларація не підписана вами за допомогою ЕЦП та не відправлена на сайт НАЗК, вона зберігається у режимі чернеток і з нею можна «гратися» скільки завгодно:

МОЇ ДОКУМЕНТИ

Нова декларація

Нове повідомлення про суттєві зміни в майновому стані

Код	Документ	Тип	Період	Статус	Дії
6927439b-eb6f-4829-a21a-884bdfе3а0a0	Декларація			Чернетка	Продовжити роботу

По-друге, протягом семи календарних днів з моменту відправлення заповненої та підписаної е-декларації на сайт НАЗК, ви можете вносити виправлення самостійно (ч. 4 ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції»). Для цього треба зайти у особистий кабінет, де подана нова декларація буде «світлитися» як активна. Натиснувши на неї можна подати виправлення.

На практиці декларанти нерідко виявляють помилки набагато пізніше, коли можливість самостійно виправити помилку через сайт вже втрачена.

НАЗК ігнорує запити декларантів, які просять внести виправлення після закінчення семиденного терміну, або декларанти отримують повідомлення про те, що можливість виправлення після закінчення відповідного терміну не передбачена. На разі є судові прецеденти, які підтверджують правомірність подібної бездіяльності з боку НАЗК (див. справу № 810/3202/17, режим доступу у ЄДРСП <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72283320>).

Однак, якщо ви виявляєте помилки після закінчення строку самостійного виправлення – звертайтеся із відповідними листами до НАЗК, деталізовано описуючи зміст помилки та суть необхідних виправлень. НАЗК у своїх рекомендаціях дозволяє³ робити відповідні звернення через електронний кабінет суб'єкта декларування, обіцяючи враховувати цю інформацію у разі проведення перевірки декларації особи. Втім, авторка зазвичай радить своїм клієнтам дублювати такі запити на відповідний департамент НАЗК у паперовому вигляді, надсилаючи цінний лист з описом вкладення, та обов'язково зберігати відповідну копію листа та опису вкладення з чеком у своїх документах.

8. Розділ 1: Тип декларації

Перший розділ е-декларації простий. Треба обрати тип декларації та звітний період. У нашому випадку буде «Щорічна» за 2017 рік. Заповнивши ці дані, ви можете переходити до наступного розділу.

1. ТИП ДЕКЛАРАЦІЇ ТА ЗВІТНИЙ ПЕРІОД

Щорічна (охоплює попередній рік)
2017

Перед звільненням (охоплює період, який не був охоплений раніше поданими деклараціями)

Після звільнення (охоплює попередній рік)

Кандидата на посаду особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (охоплює попередній рік)

[Наступний розділ](#)

³ Режим доступу до відповідного роз'яснення: <https://nazk.gov.ua/news/sud-vyznav-vymogy-deklaranta-shchodo-nepriynyattya-nazk-vypravlenoyi-deklaraciyi-podanoyi-nym>

9. Розділ 2.1: Інформація про суб'єкта декларування

Інформація у цьому розділі вказується станом на 31.12.2017 року (говоримо про «звичайну» щорічну декларацію).

Тут вказуємо ПІБ, дату народження та власний податковий номер. Серію та номер паспорта треба вказувати тільки якщо з релігійних міркувань ви відмовилися від отримання ідентифікаційного податкового номера та про це є відмітка у вашому паспорті.

Для тих, хто протягом звітного періоду змінював ПІБ, є окремі поля для заповнення, які активуються, якщо поставити відмітку (натиснувши лівою кнопкою миші) на відповідне поле справа.

У розділі 2.1 ви у будь-якому випадку зазначаєте зареєстроване у паспортному документі власне місце проживання, а потім окремо вказуєте або місце фактичного проживання, або адресу, яку вважаєте зручною для подальшого листування з НАЗК. При цьому у п. 21 Роз'яснень НАЗК вказано, що це може бути навіть адреса абонентської поштової скриньки.

Якщо адреса реєстрації збігається із місцем фактичного проживання – просто натисніть ліву кнопку у графі «Збігається з зареєстрованим місцем проживання».

Інформацію про тип та посаду вказуєте станом на кінець звітного періоду.

Якщо у вас є 2 посади (або посада та статус депутата), вказуєте спочатку посаду за основним місцем роботи, або більш «важливу» за статусом посаду (віднесена до категорії відповідальних, з підвищеним корупційним ризиком, вищої категорії тощо), а потім в дужках зазначаєте другу посаду (статус).

З категоріями посад усе просто – ви натискаєте відповідні закладки, з яких вам випадають варіанти відповідей і обираєте собі необхідну. Якщо вам не підходить жодна з перелічених – обираєте «не застосовується».

Наприклад, якщо декларація заповнюється лише через те, що особа перебуває у статусі депутата місцевої ради, то у підрозділах «Тип посади» та «Категорія посади» треба обрати «Не застосовується», оскільки ви не є посадовою особою місцевого самоврядування, а, відповідно, не маєте ані рангів, ані категорій посади:

КАТЕГОРІЯ ПОСАДИ (ЗАПОВНІТЬ, ЯКЩО ЦЕ ВАС СТОСУЄТЬСЯ):

Тип посади:

Категорія посади:

Посада державної служби
Посада в органах місцевого самоврядування
Посадова особа юридичної особи публічного права

Чи належить ваша посада до посад, пов'язаних з високим рівнем корупційних ризиків, згідно з переліком, затвердженим Національним агентством з питань запобігання корупції?

Щодо необхідності заповнення інформації про відповідальне або особливо відповідальне становище чи посади з підвищеним корупційним ризиком.

Перелік категорій «важняків» визначений у примітці до ст. 50 Закону України «Про запобігання корупції». В ОМС до таких належать особи, які відповідно до ст. 14 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» віднесені до 1-3 категорій посад. Це:

1	посади голів обласних рад
2	посади заступників голів обласних рад та Севастопольського міського голови, заступника міського голови - секретаря Київської міської ради
3	посади перших заступників та заступників міських голів (міст - обласних центрів) з

питань діяльності виконавчих органів ради; секретарів міських (міст - обласних центрів та міста Сімферополя) рад, голів районних, районних у містах рад; керуючих справами виконавчих апаратів обласних та Севастопольської міської рад

Перелік посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків затверджений рішенням НАЗК від 17.06.2016 р. № 2. Відповідно до п. 6 Переліку, до «корупційно ризикованих» в ОМС відносяться посади:

1	перших заступників, заступників міських (міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим, районного значення) голів, заступників сільських, селищних голів
2	заступників голів районних, районних в містах рад
3	секретарів міських (міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим, районного значення), сільських, селищних рад
4	керуючих справами виконавчих комітетів міських (міст - обласних центрів та міста Сімферополя, міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення) рад
5	голів постійних комісій з питань бюджету обласних, Київської та Севастопольської міських рад (у разі коли вони працюють у раді на постійній основі)

Отже, якщо станом на день завершення деклараційного періоду ви обіймали одну із перелічених вище посад – треба зробити відповідну відмітку у розділі 2.1 е-декларації. Також таким декларантам доведеться заповнювати трошки більше відомостей, ніж іншим суб'єктам декларування.

Ще раз **звертаємо увагу** суб'єктів декларування – у щорічній декларації проставляється інформація станом на 31.12.2017 р.

10. Розділ 2.2: відомості про членів сім'ї

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» до членів сім'ї суб'єкта декларування належать:

- 1) особи, які перебувають у шлюбі (незалежно від наявності або відсутності факту спільного проживання);
- 2) діти, у тому числі повнолітні, батьки, особи, які перебувають під опікою і піклуванням, інші особи, які **по-перше**, спільно проживають, **по-друге**, пов'язані спільним побутом, **по-третє**, мають взаємні права та обов'язки (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

У п. 19 Роз'яснень НАЗК зазначено, що за відсутності хоча б однієї із вказаних ознак особи, вказані автором у п. 2 для цілей декларування **не вважаються членами сім'ї** суб'єкта декларування.

В е-декларацію включається інформація про членів сім'ї станом на останній день звітного періоду, у нашому випадку – це 31.12.2017 р. Тому, навіть якщо упродовж звітного періоду – незалежно від тривалості – особа спільно проживала із суб'єктом декларування, була пов'язана з ним спільним побутом та мала взаємні права та обов'язки, але таке спільне проживання було припинено станом на останній день звітного періоду (наприклад, 31 грудня для щорічної декларації), то особа не вважається членом сім'ї суб'єкта декларування й інформація про неї в декларації не відображається.

У п. 20 Роз'яснень НАЗК звертає увагу на те, що для визначення **для цілей декларування** факту спільного проживання суб'єкта декларування з іншою особою за відсутності офіційно зареєстрованого шлюбу⁴, до суду звертатись не потрібно. Тому декларант на власну відповідальність визначає, чи вважається особа членом його сім'ї, виходячи з того, що станом на останній день звітного періоду (31.12.2017 р.) така особа повинна була: проживати спільно із суб'єктом декларування (незалежно від тривалості такого проживання), а також одночасно бути пов'язаною спільним побутом та взаємними правами і обов'язками із суб'єктом декларування.

Щодо заповнення даних про неповнолітню дитину, якій ще не присвоєний ІПН. Декларація передбачає можливість проставлення серії та номера свідоцтва про народження.

Щодо заповнення даних про членів сім'ї – іноземців. Згідно з п. 5 Правил заповнення форми декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (далі – Правила заповнення) якщо в декларації вказується інформація про фізичну особу і така особа не є громадянином України, про таку фізичну особу зазначається така інформація: повне ім'я (українською та англійською мовами); ідентифікаційний номер (або податковий номер чи номер соціального страхування, якщо ідентифікаційний номер не застосовується); місце проживання (повна адреса українською та англійською мовами); дата народження.

11. Грошові «пороги» для е-декларації за 2017 рік

Далі ми перейдемо до заповнення розділів, які передбачають грошові вираження майна та майнових зобов'язань. Тому пригадаємо деякі фінансові «пороги», за допомогою яких нам буде простіше далі працювати.

Нагадаю що вже другий рік ці «пороги» прив'язуються не до мінімальної заробітної плати, а до прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року (далі – ПМ).

Згідно із ст. 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» ПМ для щорічної е-декларації за 2017 рік становить 1600 гривень. Відповідно:

Розділ е-декларації:	Заповнюємо якщо:	Скільки це?
Розділ 5 «Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)»	Його вартість перевищує 100 ПМ (щодо майна, яке належить суб'єкту декларування або членам його сім'ї на праві приватної власності, у тому числі спільної власності, або перебуває в її володінні або користуванні незалежно від форми правочину, внаслідок якого набуто таке право)	понад 160 000,00 грн.
Розділ 11 «Доходи, у тому числі подарунки»	Його вартість перевищує 5 ПМ (щодо подарунка, подарованого не у вигляді грошових коштів)	
Розділ 11 «Доходи, у тому числі подарунки»	Сумарна вартість подарованих декларанту протягом звітного року однією особою (групою осіб) подарунків у вигляді грошових коштів перевищує 5 ПМ (тобто, грошові кошти, які одна й та ж сама особа дарувала декларанту протягом 2017 року, для цілей заповнення цього розділу е-декларації ми підсумовуємо)	понад 8 000,00 грн.
Розділ 12 «Грошові активи»	Їх сукупна вартість перевищує 50 ПМ (підсумовуються усі грошові активи особи)	понад

⁴ За законом цей факт встановлюється у судовому порядку (прим. автора).

	станом на 31.12.2017 р., у тому числі готівкові кошти, кошти, розміщені на банківських рахунках, внески до кредитних спілок та інших небанківських фінансових установ, кошти, позичені третім особам, та активи у дорогоцінних (банківських) металах)	80 000,00 грн.
Розділ 13 «Фінансові зобов'язання»	Його розмір зобов'язання перевищує 50 ПМ – «розшифровуємо усе повністю), якщо менший – то зазначається лише загальний розмір такого фінансового зобов'язання	
Розділ 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування»	Розмір такого видатку чи правочину перевищує 50 ПМ (визначаємо видатки та всі правочини, вчинені у звітному періоді, на підставі яких у суб'єкта декларування виникає або припиняється право власності, володіння чи користування, у тому числі спільної власності, на нерухоме або рухоме майно, нематеріальні та інші активи, а також виникають фінансові зобов'язання, які зазначені у пунктах 2 - 9 ч. 1 ст. 46 Закону України «Про запобігання корупції»)	понад 80 000,00 грн.

12. Розділ 3: нерухоме майно

Заповнення е-декларації, починаючи з цього розділу, буде залежати від наявності або відсутності того чи іншого майна (видатків, зобов'язань). Якщо його у вас немає – натисніть кружечок зліва, де виділене слово «відсутні», і ви автоматично перейдете до наступного розділу.

3. ОБ'ЄКТИ НЕРУХОМОСТІ

- У суб'єкта декларування чи членів його сім'ї **наявні** об'єкти для декларування в цьому розділі
- У суб'єкта декларування чи членів його сім'ї **відсутні** об'єкти для декларування в цьому розділі

Суб'єкт декларування повинен задекларувати всі об'єкти нерухомості, що належать йому або членам його сім'ї на праві власності, знаходяться у них в оренді чи на іншому праві користування, незалежно від форми укладення правочину, внаслідок якого набуто таке право. Це включає такі об'єкти нерухомості: земельна ділянка, житловий будинок, квартира, офіс, садовий (дачний) будинок, гараж, інше.

Наступний розділ

Але на відміну від решти наступних розділів у третьому розділі е-декларації у вас **обов'язково** має бути вказана якась інформація, бо не у коробці ж на вокзалі ви перебували 31.12.2017 р. і у розділі 2.1. щось про своє місце проживання та реєстрації зазначили.

Важливо! У цьому розділі е-декларації ми вказуємо інформацію, актуальну тільки станом на 31.12.2017 р. Навіть якщо особа користувалася (володіла) майном увесь рік, але в останній день року в неї це право припинилося – ми майно у розділі 3 не відображуємо.

Якщо об'єкт нерухомості був придбаний після кінця звітної періоду (після 31.12.2017 р.), але до подання декларації за 2017 рік, то інформацію про цей об'єкт ми покажемо у декларації за наступний період, тобто за 2018 рік.

Дата набуття права на об'єкт нерухомості вказується відповідно до документів, на підставі яких було набуто право на відповідне майно. У Роз'ясненнях НАЗК зазначається, що у випадках, **коли дата точна набуття права вам не відома** (і не може бути відома згідно зі специфікою правочину), можна вказати 1 число відповідного місяця відповідного року (п. 22).

Зверніть увагу, набуття права власності на нерухоме майно реєструється у спеціальному порядку. Тому датою набуття саме права власності буде дата, зазначена у відповідному правовстановлювальному документі.

Так, наприклад, якщо у 2017 році відкрилася спадщина на будинок, і ви вже ним фактично користуєтесь, але право власності не перереєстрували, ви вкажете право користування. А вже у декларації за 2018 рік, коли зареєструєте право власності, зазначите власність.

Увага! Заповнюються дані не лише про майно, яке знаходиться у власності, а й те, яке знаходиться у оренді чи на іншому праві користування.

У п. 12 розділу «Загальні питання» Роз'яснень НАЗК вказано, що «іншими правами користування» можуть бути: оренда, сервітути, право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис), право забудови земельної ділянки (суперфіцій), утримання, застава, користування на підставі довіреності, у тому числі генеральної довіреності, інші права, передбачені законом. Визначення зазначених категорій наведено у Цивільному кодексі України.

Важливо! Найчастіша помилка, яка дуже легко виявляється під час поверхневого аналізу е-декларації: у розділі 2.1. декларант вказав зареєстроване місце проживання (яке має бути актуальним станом на кінець звітного періоду), а у розділі 3 декларації це майно не відобразив. На запитання «Чому?» декларант відповідає, що це помешкання йому не належить. Наголосимо ще раз – це не важливо, навіть право користування повинно вказуватись у е-декларації. Тому, якщо станом на 31.12.2017 р. у вас була відмітка у паспорті про реєстрацію місця проживання – вказуємо відомості про це як у розділі 2.1, так і у розділі 3 е-декларації.

Просто у випадку користування у графі «Тип права» обираємо – «Оренда» або «Інше право користування»:

ПРАВА НА ЦЕЙ ОБ'ЄКТ

Тип права: Частка вла

- Власність
- Спільна власність
- Оренда
- Інше право користування**
- Власником є третя особа

Додати

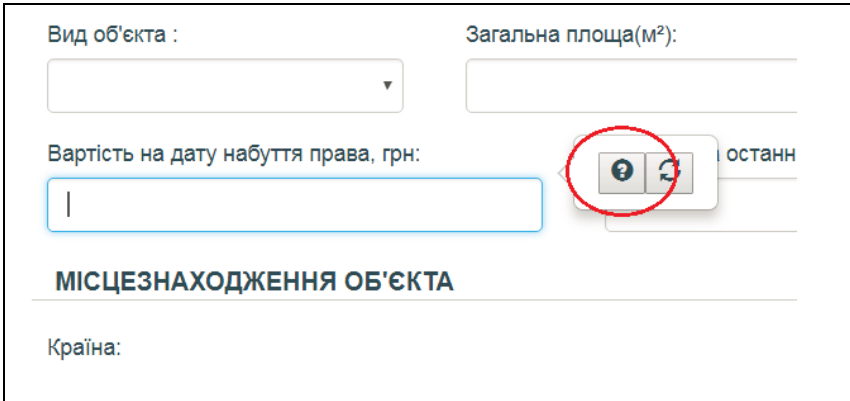
По кожному об'єкту нерухомості **ми маємо заповнити інформацію про власника** (якщо вона нам відома або має бути відомою, виходячи з характеру правочину).

Увага! У примітках до Форми декларації вказано, що поле «Частка власності» заповнюється, якщо об'єкт нерухомості знаходиться у спільній власності. У такому випадку в полі «Тип права» слід обрати варіант «Спільна власність», а в полі «Частка власності» слід обрати помітку «Не застосовується». У випадку ж спільної часткової власності, після вибору типу права «Спільна власність» необхідно вказати частку власності кожного із співвласників у відповідному полі (вона вказується у відсотках).

Увага! У е-декларації необхідно зазначити **всіх співвласників** об'єктів нерухомості, що знаходяться у декларанта або членів його сім'ї на праві власності, а також всіх власників об'єктів, які перебувають у декларанта або членів його сім'ї в оренді або на іншому праві користування.

Важливо! Ми декларуємо усі об'єкти нерухомості, незалежно від їх вартості!

Вартість об'єктів декларування, що перебувають у володінні чи користуванні суб'єкта декларування або члена його сім'ї, зазначається у випадку, якщо вона відома суб'єкту декларування або повинна була стати відомою внаслідок вчинення відповідного правочину. Якщо вартість набутого майна (навіть у власність) не відома, у графі про вартість майна на дату набуття обираємо кнопку «Не відомо»:

Вид об'єкта : Загальна площа(м²):

Вартість на дату набуття права, грн: останн

МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ ОБ'ЄКТА

Країна:

Так само, якщо ПІСЛЯ придбання майна його грошова оцінка не проводилася, у сусідній графі ми також ставимо «Не відомо» (п. 23 Роз'яснень НАЗК).

Якщо у правовстановлюючих документах вказана вартість майна у радянських або українських карбованцях, і встановити вартість майна у грошовій одиниці України неможливо, а оцінка такого майна не проводилася чи її результати невідомі суб'єкту декларування, при заповненні відповідного поля декларації про вартість майна слід позначити «Не відомо» (п. 24 Роз'яснень НАЗК).

Увага! Почастішали випадки, коли особи проставляють інформацію про вартість як не відому, а під час перевірки відомостей з їхніх е-декларацій, за даними державних реєстрів впливає інше.

Нагадаємо, що у разі подання у е-декларації завідомо недостовірних відомостей стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 250 ПМ (станом на сьогодні це – 440 500 грн.), мова може йти вже про кримінальну відповідальність. І випадків порушення відповідних справ усе більше.

Тому **дуже важливо** перевіряти дані про своє майно.

Це можна робити за допомогою отримання даних з різних державних реєстрів. **Наприклад**, з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно (режим доступу до сервісу: https://kap.minjust.gov.ua/services?product_id=1&is_registry=1&is_registry_ch=-%201&is_free_ch=-1&keywords=&usertype=all&without_login=-1&is_free=-1), можна отримати інформацію про нерухоме майно за: вказаною адресою; реєстраційним номером об'єкта нерухомості; кадастровим номером земельної ділянки; ідентифікаційними даними фізичної або юридичної особи.

Так, це платна послуга. Однак, зважте, що вам важливіше – витратити незначну суму коштів чи потрапити у неприємності із правопорушенням, пов'язаним з корупцією.

Щодо вартості часток власності. Пункт 10 Роз'яснень НАЗК відповідь на питання, яку вартість майна треба вказувати, **якщо майно перебуває у співвласності** - вартість всього об'єкта чи частки суб'єкта декларування (члена сім'ї) у спільній власності на майно? Отже, якщо об'єкт

перебуває у **спільній сумісній (тобто без поділу на частки)** власності суб'єкта декларування та/або членів його сім'ї, то **зазначається вартість всього** об'єкта декларування. Якщо об'єкт перебуває у **спільній частковій власності** суб'єкта декларування та/або членів його сім'ї, то **зазначається сумарна вартість відповідних часток** у власності на об'єкт, які належать суб'єкту декларування та/або члену його сім'ї, якщо останній надав таку інформацію або якщо вона відома суб'єкту декларування.

Наприклад, якщо частка 1/4 об'єкта нерухомості належить суб'єкту декларування, 1/2 об'єкта належить члену сім'ї суб'єкта декларування, а решта (1/4) належить третій особі (яка не є суб'єктом декларування або членом його сім'ї), то в декларації зазначається вартість частки 3/4 в об'єкті декларування, що належить суб'єкту декларування та члену його сім'ї.

Увага! Пункт 8 Роз'яснень НАЗК наголошує, що коли об'єкт декларування перебуває у спільній власності суб'єкта декларування та членів його сім'ї, то такий об'єкт зазначається у відповідному розділі форми декларації лише один раз. Тобто, якщо новий об'єкт був доданий у формі декларації як такий, що стосується суб'єкта декларування, і при цьому серед інших відомостей було зазначено, що член сім'ї є співвласником цього об'єкта, то **цей об'єкт не слід повторно відображати як об'єкт, що стосується члена сім'ї.**

Аналогічно слід заповнювати декларацію у випадку, коли йдеться про майно члена сім'ї, співвласником якого є інший (крім суб'єкта декларування) член сім'ї, тобто не дублюючи відомості про таке майно при заповненні інформації щодо інших членів сім'ї. Це правило не застосовується, якщо член сім'ї має стосовно об'єкта декларування права інші, ніж власність (наприклад, право користування). **Приклади**⁵:

1. Якщо квартира належить суб'єкту декларування та члену його сім'ї з часткою співвласності кожного у 50%, то об'єкт додається в декларацію один раз як об'єкт нерухомості, що стосується суб'єкта декларування, із зазначенням відповідних часток співвласності, і не додається як об'єкт, що стосується члена сім'ї – співвласника.

2. Суб'єкт декларування є власником 1/10 об'єкта комерційної нерухомості (наприклад, офісу), решта (9/10) належить третій особі (фізичній або юридичній), яка не є членом сім'ї цього суб'єкта декларування. При цьому одна із зазначених часток (1/10 або 9/10) була передана в користування члену сім'ї суб'єкта декларування. У цьому випадку інформація про такий об'єкт нерухомості повинна бути зазначена в декларації двічі: вперше, як об'єкт нерухомості, що стосується суб'єкта декларування (із зазначенням його частки та даних про співвласника і його частку власності); вдруге, як об'єкт нерухомості, що стосується члена сім'ї суб'єкта декларування (із зазначенням того, що об'єкт перебуває на праві користування у члена сім'ї, і вказанням даних про третю особу – власника майна, яке було передано в користування).

Увага! Цей припис стосується не лише нерухомого майна, а й інших об'єктів декларування.

Щодо земельних ділянок. Згідно з приміткою до Форми декларації якщо об'єктом нерухомості є земельна ділянка, то у полі «Реєстраційний номер» зазначається кадастровий номер ділянки.

Щодо відображення житлового будинку з прилеглими господарськими спорудами, садом та городом. Роз'яснення НАЗК було доповнено п. 26-1, згідно з яким для відображення цих об'єктів слід обрати у полі «Вид об'єкта» варіант «Інше» і навести відповідний опис майна (згідно з правостановлювальними документами – прим. автора). Однак, якщо ці складові вашої садиби зареєстровані у якості окремих об'єктів нерухомості, кожен з цих об'єктів слід відображувати окремо.

⁵ Наведені з Роз'яснень НАЗК.

У цьому розділі ми вказуємо лише об'єкти, які станом на 31.12.17 р.:

- 1) не добудовані;
- 2) не прийняті в експлуатацію;
- 3) право власності на які не зареєстроване в установленому законом порядку (п. 2-1 ч. 1 ст. 46 Закону України «Про запобігання корупції»).

Про вартість недобуду. Пункт 29 Роз'яснень НАЗК вказує, що інформація про вартість об'єкта незавершеного будівництва та дату його набуття у власність (володіння чи користування) в декларації не зазначається. **Зазначається лише інформація про:**

- вид об'єкта (житловий будинок, офіс, гараж тощо);
- загальну площу об'єкта (якщо відома);
- реєстраційний номер (якщо відомий і якщо застосовується);
- місцезнаходження об'єкта;
- зв'язок із суб'єктом декларування або членом його сім'ї;
- власника або користувача земельної ділянки, на якій здійснюється (здійснювалося) будівництво об'єкта.

А якщо майно перебудовують (реконструюють) чи зводять на земельній ділянці новий будинок? Наведемо приклади з п. 30 Роз'яснень НАЗК з цього приводу:

Ситуація 1: суб'єкт декларування, член його сім'ї розпочав перебудову будинку, яка не спричинила (не спричинить, якщо така перебудова не була завершена на кінець звітного періоду) необхідність реєстрації об'єкта нерухомого майна як нового.

У такому разі суб'єкт декларування відображає інформацію щодо відповідного об'єкта, який належить йому, члену його сім'ї на праві власності у розділі декларації «Об'єкти нерухомості», і не відображає в декларації відповідне незавершене будівництво, у тому числі, якщо така перебудова на кінець звітного періоду не була завершена.

Ситуація 2: суб'єкт декларування, член його сім'ї розпочав перебудову будинку шляхом знищення (знесення) цього об'єкта нерухомого майна або поділу, об'єднання із іншим об'єктом нерухомого майна чи виділення з нього частки, результатом якої стало створення та реєстрація і введення в експлуатацію на кінець звітного періоду нового об'єкта (об'єктів) нерухомого майна.

У такому разі суб'єкт декларування відображає інформацію щодо нового (нових) об'єкта (об'єктів) нерухомого майна, які належать йому, члену його сім'ї на праві власності у розділі декларації «Об'єкти нерухомості». Якщо ж новий об'єкт на кінець звітного періоду не був зареєстрований (введений в експлуатацію), суб'єкт декларування відображає інформацію щодо об'єкта, дані про який містяться в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, у розділі декларації «Об'єкти нерухомості», а інформацію щодо нового (нових) об'єкта (об'єктів) нерухомого майна у розділі декларації «Об'єкти незавершеного будівництва».

Ситуація 3: суб'єкт декларування, член його сім'ї знищив (зніс) об'єкт нерухомого майна з подальшим скасуванням реєстраційного номера об'єкта нерухомого майна. При цьому побудова нового об'єкта (об'єктів) нерухомого майна не була завершена на кінець звітного періоду.

У такому разі суб'єкт декларування відображає інформацію лише у розділі декларації «Об'єкти незавершеного будівництва». Якщо ж після знищення (знесення) об'єкта нерухомого майна його реєстраційний номер не скасовувався, суб'єкт декларування відображає інформацію щодо об'єкта, дані про який містяться в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, у розділі декларації «Об'єкти нерухомості», а інформацію щодо нового об'єкта (об'єктів) нерухомого майна у розділі декларації «Об'єкти незавершеного будівництва».

Ситуація 4: суб'єкт декларування, член його сім'ї розпочав будівництво нового об'єкта на земельній ділянці, де вже розташований інший належний йому, члену його сім'ї об'єкт нерухомого майна, і при цьому новий об'єкт після завершення його будівництва слід буде зареєструвати як окремий об'єкт.

У такому разі суб'єкт декларування відображає інформацію щодо зареєстрованого об'єкта нерухомого майна, який належить йому, члену його сім'ї на праві власності, у розділі декларації «Об'єкти нерухомості», а щодо недобудованого об'єкта нерухомого майна у розділі декларації «Об'єкти незавершеного будівництва».

Увага! Для суб'єктів декларування, які підпадають під категорію «важняків», чи під категорію осіб, чії посади віднесені до посад з високим або підвищеним корупційним ризиком, за наявності об'єктів незавершеного будівництва треба буде заповнювати додаткову інформацію. У полі «Зв'язок із суб'єктом декларування» є варіант відповіді «Власником є третя особа, але суб'єкт декларування або член його сім'ї отримує чи має право на отримання доходу від такого об'єкта або може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним».

Хто такі ці «треті» та як заповнювати інформацію про них?

Відповідно до ч. 3 ст. 46 Закону України «Про запобігання корупції» у декларації необхідно зазначити об'єкти декларування, передбачені пп. 2-8 ч. 1 цієї статті, «бенефіціарним власником» яких є суб'єкт декларування або член його сім'ї. Таким чином, законодавець намагався охопити майно, яке формально не належить суб'єкту декларування (члену його сім'ї), але фактично ним контролюється.

Відповідно до ч. 3 ст. 46 Закону України «Про запобігання корупції» йдеться про об'єкти права власності третьої особи, яким властива принаймні одна з таких характеристик:

- 1) суб'єкт декларування або член його сім'ї отримує чи має право на отримання доходу від такого об'єкта;
- 2) суб'єкт декларування або член його сім'ї може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним.

1. Для цілей декларування під отриманням (або правом на отримання) доходу від майна, власником якого є третя особа, слід розуміти ситуації, коли наявна сукупність таких ознак:

- суб'єкт декларування або член його сім'ї є безпосереднім отримувачем доходу (можливого доходу) від майна, власником якого є третя особа;
- суб'єкт декларування або член його сім'ї мають право розпоряджатись у повному обсязі, на власний розсуд доходом (можливим доходом) від майна, власником якого є третя особа.

За наявності права отримання можливого доходу суб'єктом декларування чи членом його сім'ї від об'єкта права власності третьої особи, суб'єкт декларування повинен вказати такий об'єкт та його власника у відповідному розділі декларації залежно від типу майна (об'єкти нерухомості, цінні рухомі речі, транспортні засоби тощо).

Приклад: Третя особа купує акції підприємства – емітента із зазначенням у відповідному правочині суб'єкта декларування (члена його сім'ї) як отримувача права на можливий дохід (залежно від результатів господарської діяльності підприємства) у вигляді дивідендів від цього об'єкта власності.

У разі фактичного отримання доходу протягом звітного періоду від такого майна, суб'єкт декларування додатково зобов'язаний зазначити це у розділі «Доходи, у тому числі подарунки», відобразивши отримання такого доходу на праві власності (тобто обравши у формі декларації у полі «Тип права» варіант «Власність»).

Приклад: Третя особа здає в оренду об'єкт нерухомості із зазначенням суб'єкта декларування (члена його сім'ї) як отримувача орендної плати (доходу) від користування цим об'єктом.

Водночас слід звернути увагу на те, що коли суб'єкт декларування або член його сім'ї є «бенефіціарним власником» як майна третьої особи, так і доходу (можливого доходу) від такого майна, відомості про це подаються суб'єктом декларування як у розділі про відповідне майно, так і в розділі «Доходи, у тому числі подарунки» із зазначенням, що таке майно (дохід) належить на праві власності іншій особі, але суб'єкт декларування або член його сім'ї є його бенефіціаром. Для цього у відповідному розділі декларації у полі «Тип права» слід обрати варіант «Власником є третя особа, але суб'єкт декларування або член його сім'ї отримує чи має право на отримання

доходу від такого об'єкта або може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним».

2. Незалежно від отримання (права на отримання) доходу від майна, власником якого є третя особа, суб'єкт декларування повинен відобразити у декларації майно, щодо якого він чи член його сім'ї може вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним. Такі дії можуть вчинятися як безпосередньо, так і через інших фізичних чи юридичних осіб.

Йдеться про ситуації, коли суб'єкт декларування (член його сім'ї) контролює певне майно через неформалізоване право розпорядження ним шляхом фактичної можливості визначення долі цього майна.

Приклади:

- третя особа придбала транспортний засіб за кошти суб'єкта декларування. При цьому, хоча транспортний засіб і перебуває у власності третьої особи, але суб'єкт декларування має можливість користуватися ним на власний розсуд або вказати третій особі продати його у будь-який момент.

- третя особа є номінальним (довірчим) власником майна і володіє майном в інтересах (на користь) суб'єкта декларування або члена його сім'ї, а також виконує юридично значимі дії щодо такого майна лише на підставі вказівок бенефіціарного власника такого майна, тобто суб'єкта декларування або члена його сім'ї.

Важливо зазначити, що можливість контролю над майном третьої особи має бути обґрунтованою, тобто виключати випадки, коли третя особа є реальним власником майна і діє за власною волею (з власної ініціативи) в інтересах суб'єкта декларування. При визначенні того, чи є третя особа реальним власником слід враховувати, зокрема, майновий стан такої особи, а саме чи могла вона придбати відповідне майно, зважаючи на доходи та наявні грошові активи.

Приклад: Якщо батько суб'єкта декларування, який не проживає спільно із ним (тобто не є членом його сім'ї в цілях декларування), є реальним власником гаража і на прохання суб'єкта декларування або з власної ініціативи передає гараж у користування третій особі або продає гараж, суб'єкт декларування не зазначає про це як про свою «бенефіціарну власність» відповідно до частини третьої статті 46 Закону.

3. Відомості щодо об'єктів права власності третьої особи, від яких отримується дохід (є право на отримання доходу) або щодо яких суб'єкт декларування або член його сім'ї може вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження, **не зазначаються** в декларації суб'єктом декларування у таких випадках:

1) об'єкт права власності третьої особи (в тому числі члена сім'ї суб'єкта декларування) перебуває у спільній (частковій або сумісній) власності із суб'єктом декларування або членом його сім'ї і вже задекларований як такий. Наприклад, якщо майно перебуває у спільній власності суб'єкта декларування та його члена сім'ї і при цьому суб'єкт декларування може вчиняти щодо такого майна дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним, то таке майно зазначається як об'єкт суб'єкта декларування, що належить йому на праві спільної власності із зазначенням співвласника – члена сім'ї, і не зазначається як об'єкт, власником якого є третя особа, але суб'єкт декларування може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним;

2) вартість об'єкта менша порогу декларування, встановленого у п. 3, 7 та 8 ч. 1 ст. 46 Закону України «Про запобігання корупції» для відповідних типів майна;

3) об'єкт належить на праві власності юридичній особі, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) якої є суб'єкт декларування або член його сім'ї, та головним призначенням такого об'єкта є використання у господарській діяльності такої юридичної особи (промислове обладнання, спеціальна техніка тощо) і ця юридична особа вже задекларована як така у відповідному розділі декларації згідно з п. 5-1 ч. 1 ст. 46 Закону України «Про запобігання корупції»;

4) суб'єкт декларування не є службовою особою, яка займає відповідальне та особливо відповідальне становище, та не займає посаду, пов'язану з високим рівнем корупційних ризиків, відповідно до ст. 50 Закону України «Про запобігання корупції».

14. Розділ 5: цінне рухоме (крім транспортних засобів)

У цьому розділі е-декларації зазначаються відомості про майно, вартість якого на момент придбання перевищувала 100 ПМ, тобто 160 000 грн. і яке станом на 31.12.2017 р. перебувало у власності (іншому володінні чи користуванні) у суб'єкта декларування або члена його сім'ї.

Увага! Згідно з Приміткою до п. 3 ч. 1 ст. 46 Закону України «Про запобігання корупції» тим, хто буде заповнювати е-декларацію вперше, треба буде обов'язковим зазначенням інформації про набуття такого майна до початку періоду здійснення діяльності із виконання функцій держави або місцевого самоврядування або у такий період. При цьому зазначення даних щодо його вартості та дати набуття у власність, володіння або користування не є обов'язковим.

Вартість майна обраховується поштучно (комплектно). Тобто Ви могли купити речей на 200000 одночасно. Але декларувати кожну з них буде потрібно, лише якщо вартість одиниці (комплекту, набору) перевищує 100 ПМ. А ось коли речі становлять набір (столовий сервіз, набір меблів, набір ювелірних прикрас тощо) і були придбані одночасно – їх вартість рахується сумарно і якщо перевищить 100 ПМ, то вказується у декларації однією позицією (п. 32 Роз'яснень НАЗК).

Якщо цінне рухоме майно вартістю понад 100 ПМ одночасно є й подарунком? Тоді декларуємо його одразу у кількох розділах: у розділі «Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)», так і в розділі декларації «Доходи, у тому числі подарунки».

Крім того, п. 33 Роз'яснень НАЗК вказує нам, що цінне майно, яке було набуто у звітному періоді як подарунок, слід також відобразити в розділі «Видатки та правочини» як предмет «Іншого правочину», який не спричинив видаток.

Важливо! Якщо ви отримали такий коштовний подарунок (придбали річ) – не забудьте, що не пізніше 10 днів з дати такого придбання ви мали подати повідомлення про істотні зміни у своєму майновому стані.

15. Розділ 6: транспортні засоби

У цьому розділі ми відображуємо: легкові та вантажні автомобілі, автобуси, самохідні машини, сконструйовані на шасі автомобілів, мотоцикли усіх типів, марок і моделей, причепи, напівпричепи, мотоколяски, інші прирівняні до них транспортні засоби та мопеди, сільськогосподарська техніка, водні та повітряні судна, **якими ми володіли чи користувалися станом на 31.12.17 р.**

На відміну від іншого цінного рухомого майна, відомості про транспортні засоби та інші самохідні машини і механізми зазначаються **незалежно від їх вартості.**

У 2016 році Роз'яснення НАЗК було доповнене п. 35-1, у якому дається відповідь, **чи слід включати у вартість транспортного засобу витрати, пов'язані з митним оформленням чи реєстрацією такого засобу?** Позиція НАЗК: «У декларації зазначається вартість транспортного засобу на дату його набуття у власність, володіння або користування. Витрати на митне оформлення чи реєстрацію транспортного засобу в його вартість не включаються. Водночас, якщо відповідний видаток на митне оформлення чи реєстрацію перевищує встановлений поріг декларування (50 ПМ) і був здійснений суб'єктом декларування у звітному періоді, то він повинен бути відображений у розділі декларації «Видатки та правочини».

Перевірити дані про своїх «сталевих коней» можна тут:

- 1) Єдиний державний реєстр МВС (<https://igov.org.ua/service/1397/general>) – щодо авто- та мототранспорту;
- 2) Реєстр цивільних повітряних суден України (<http://avia.gov.ua/revestr-tsvilnih-povitryanih-suden-ukrayini>);

- 3) Суднова книга України (судна: з потужністю головних двигунів до 55 кВт (до 75 к.с.); валовою місткістю до 80 одиниць), або Державний судовий реєстр (<http://dsbt.gov.ua/storinka/adminposlugy-0>).

Довіреності. «Граблі», з якими доводиться постійно стикатись. Якщо ви колись «продавали» чи «купували» транспорт на підставі цього пережитку радянського минулого, не полінуйтеся заплатити менше 100 грн. за офіційну довідку та перевірте, чи були ви станом на 31.12.2017 р. офіційним власником або користувачем цього майна. Наслідки такої неуважності можуть коштувати потім набагато дорожче!

Якщо один і той же транспортний засіб перебуває у власності суб'єкта декларування і на праві користування у члена його сім'ї або навпаки? У п. 37 Роз'яснень НАЗК сказано, що коли транспортний засіб перебуває на праві власності у суб'єкта декларування, то він зазначається як об'єкт такого суб'єкта декларування і не зазначається як об'єкт, що перебуває у члена сім'ї на праві користування.

У полі «Ідентифікаційний номер» зазначається ідентифікаційний номер шасі (кузова, рами) транспортного засобу, вказаний у технічному паспорті (за наявності). Якщо інформація у технічній документації відсутня (актуально для дуже старих автомобілів та тракторів) – обираємо «Не застосовується».

16. Розділ 7: цінні папери та Розділ 8: корпоративні права

Увага! У е-декларації цінні папери та корпоративні права поділили на різні розділи.

У сьомому розділі йдеться виключно про цінні папери, а не про частки у статутних (складених) капіталах господарських товариств, які слід відображувати у восьмому розділі.

Як зазначено у п. 39 Роз'яснень НАЗК, до цінних паперів належать:

- акції;
- боргові цінні папери (облігації підприємств, державні облігації України, облігації місцевих позик, казначейські зобов'язання України, ощадні (депозитні) сертифікати, векселі, облігації міжнародних фінансових організацій, облігації Фонду гарантування вкладів фізичних осіб);
- чеки;
- інвестиційні сертифікати;
- іпотечні цінні папери (іпотечні облігації, іпотечні сертифікати, заставні);
- похідні цінні папери (деривативи);
- приватизаційні цінні папери (ваучери тощо);
- товаророзпорядчі цінні папери.

НАЗК наголошує, що цей перелік не є вичерпним, у формі декларації можна обрати варіант «Інший вид» цінних паперів та зазначити, який саме.

Важливо! Інформацію про цінні папери не треба дублювати у розділі 5 «Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)», а також у розділі 8 «Корпоративні права» (навіть якщо мова йде про акції, які посвідчують ці корпоративні права – зверніть увагу на примітку (передмову) до восьмого розділу е-декларації.

Важливо! У 7-му розділі ми зазначаємо лише цінні папери, що належать суб'єкту декларування або члену його сім'ї **на праві власності**. Якщо цінні папери суб'єкта декларування або члена його сім'ї передані в управління іншій особі, додатково зазначаються відомості про таку особу.

Згідно з п. 41 Роз'яснень НАЗК, у розділі 8 «Корпоративні права» зазначаються всі корпоративні права, що належать суб'єкту декларування або члену його сім'ї **на праві власності**, крім тих, що вже були зазначені в розділі «Цінні папери» (наприклад, акції). Такими правами можуть бути частки (паї) у статутному (складеному) капіталі чи в будь-якому іншому еквіваленті

статутного капіталу товариства, підприємства, організації, що зареєстровані в Україні або за кордоном, у тому числі пайові внески в кредитній спілці.

Вартість корпоративних прав відображається у е-декларації у відсотковому та грошовому вираженні. У грошовому вираженні вартість зазначається станом на дату набуття прав або – якщо проводилася грошова оцінка таких прав і результати оцінки відомі суб'єкту декларування – відповідно до результатів такої оцінки.

17. Розділ 9: кінцевий бенефіціарний власник

Частково ми вже проаналізували це питання у § 13 цієї публікації.

Термін «кінцевий бенефіціарний власник (контролер)» вживається для цілей заповнення е-декларації у значенні, наведеному в Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

Згідно із законодавством **кінцевим бенефіціарним власником (контролером) визнається** фізична особа, яка незалежно від формального володіння має можливість здійснювати вирішальний вплив на управління або господарську діяльність юридичної особи безпосередньо або через інших осіб, що здійснюється, зокрема, шляхом реалізації права володіння або користування всіма активами чи їх значною часткою, права вирішального впливу на формування складу, результати голосування, а також вчинення правочинів, які надають можливість визначати умови господарської діяльності, давати обов'язкові до виконання вказівки або виконувати функції органу управління, або яка має можливість здійснювати вплив шляхом прямого або опосередкованого (через іншу фізичну чи юридичну особу) володіння однією особою самостійно або спільно з пов'язаними фізичними та/або юридичними особами часткою в юридичній особі у розмірі 25 чи більше % статутного капіталу або прав голосу в юридичній особі.

При цьому кінцевим бенефіціарним власником (контролером) не може бути особа, яка має формальне право на 25 чи більше % статутного капіталу або прав голосу в юридичній особі, але є агентом, номінальним утримувачем (номінальним власником) або є тільки посередником щодо такого права.

У Роз'ясненні НАЗК наголошується, що при встановленні того, чи є суб'єкт декларування або член його сім'ї кінцевим бенефіціарним власником (контролером) юридичної особи, слід вважати на наявність можливості здійснювати фактичний контроль (вирішальний вплив) за діяльністю юридичної особи, навіть якщо такий контроль не ґрунтується на формальній власності корпоративних прав у такій юридичній особі.

У е-декларації зазначається інформація про юридичних осіб, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї, стосовно юридичних осіб, які зареєстровані як в Україні, так і за кордоном.

18. Розділ 10: нематеріальні активи

Згідно з пп. 14.1.120 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України **нематеріальні активи** – це право власності на результати інтелектуальної діяльності, у тому числі промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності (інтелектуальної власності), право користування майном та майновими правами платника податку в установленому законодавством порядку, у тому числі набуті в установленому законодавством порядку права користування природними ресурсами, майном та майновими правами.

У цьому розділі е-декларації зазначаються об'єкти права інтелектуальної власності, що **можуть бути оцінені** в грошовому еквіваленті (патент на винахід, корисну модель, ноу-хау, промисловий зразок, права на топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, торгову марку чи комерційне найменування, авторське право тощо), а також право на використання надр чи

інших природних ресурсів, ліцензії на право користування об'єктами інтелектуальної власності, що належать суб'єкту декларування або члену його сім'ї тощо.

Важливо! У п. 44 Роз'яснень НАЗК зазначається, що коли об'єкт права інтелектуальної власності може бути оцінений в грошовому еквіваленті, такий об'єкт слід відобразити в е-декларації, навіть якщо така грошова оцінка не проводилася. **Закон не зобов'язує** проводити оцінку об'єкта декларування для внесення відповідної інформації до е-декларації. Тому якщо вартість активу на момент виникнення прав на нього не відома, про це слід зазначити в декларації.

Увага! Грошові активи, цінні папери, корпоративні права не вважаються нематеріальними активами і відображаються в інших розділах декларації.

19. Розділ 11: доходи та подарунки

Згідно з п. 7 ч. 1 ст. 46 Закону України «Про запобігання корупції» до 11 розділу е-декларації включаються дані про отримані (нараховані) **протягом звітного року доходи, у тому числі доходи у вигляді** заробітної плати (грошового забезпечення), отримані як за основним місцем роботи, так і за сумісництвом, гонорари, дивіденди, проценти, роялті, страхові виплати, благодійна допомога, пенсія, доходи від відчуження цінних паперів та корпоративних прав, подарунки та інші доходи.

Увага! Нерідко суб'єкти декларування плутаються із тим, до якого виду доходу віднести ті чи інші надходження. Якщо помилка буде добросовісною – нічого страшного не станеться, якщо ви трохи «промахнетесь» із визначенням виду доходу. Головне – відобразити його у розділі 11.

Важливо! Визначення понять відповідних видів доходів ми беремо з редакції Податково кодексу України (далі – ПК України), актуальної на момент отримання доходу. Це має значення, оскільки з моменту отримання доходу і до моменту заповнення е-декларації кодекс міг зазнати змін (у тому числі і у частині оподаткування, як це сталося, наприклад, у 2018 році з подарунками).

Не лякайтеся, що вам доведеться відображувати ті доходи, які не підпадають під оподаткування. Е-декларація направлена у першу чергу на перевірку доброчесності суб'єктів декларування, а не на сплату ПДФО чи військового збору. Тому у 11 розділі ми відображуємо усі види доходів, передбачених антикорупційним законом, у тому числі ті, які не підпадають під оподаткування.

Важливо! Якщо дохід або подарунок був отриманий в іноземній валюті, то його розмір слід перерахувати в грошову одиницю України за валютним (обмінним) курсом **Національного банку України**, що діяв **на дату отримання** такого доходу (подарунка).

Заробітна плата. Відповідно до ст. 2 Закону України «Про оплату праці» у структуру заробітної плати входять:

Основна заробітна плата	винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норми часу, виробітку, обслуговування, посадові обов'язки). Вона встановлюється у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників та посадових окладів для службовців
Додаткова заробітна плата	винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці. Вона включає доплати, надбавки, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством; премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій
Інші заохочувальні та компенсаційні виплати	виплати у формі винагород за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами і положеннями, виплати в рамках грантів, компенсаційні та інші грошові і матеріальні виплати, які не передбачені

актами чинного законодавства, або які провадяться понад встановлені зазначеними актами норми
--

Якщо ви все ж заплуталися з видами виплат, зверніться до своєї бухгалтерії чи подивіться вид доходу у довідці – так є відповідні класифікатори, які можна перевірити через Інтернет.

Важливо! Кошти для покриття витрат на відрядження (в Україні чи за кордоном) для цілей е-декларування доходом не вважаються та не вказуються взагалі. Тільки перевірте, чи було це відрядження правильно задокументовано та прозвітовано.

Якщо витрати на участь у публічному заході оплачені третьою стороною, чи вважається це доходом? Покриття третьою особою (наприклад, міжнародною організацією, державними органами іноземної держави тощо) витрат на участь суб'єкта декларування (члена його сім'ї) у заході (семінар, конференція, переговори тощо), що проводиться в іншому місті чи за кордоном (наприклад, оплата витрат на подорож до місця проведення заходу, проживання та харчування), за умови, що така поїздка оформлена у вигляді відрядження суб'єкта декларування чи члена його сім'ї, доходом для цілей декларування не вважається (п. 46 Роз'яснень НАЗК).

Оскільки компенсація поїздок за грантові кошти не часто оформлюється як відрядження (як правило, лише на вищому рівні за міждержавними або міжурядовими угодами), то у більшості випадків такі поїздки слід відображувати у деклараціях як дохід. **Приклади**⁶:

1. Суб'єкт декларування на запрошення державного органу іноземної держави і за рахунок коштів приймаючої сторони бере участь у заході, що проводиться на території цієї держави, з оформленням відрядження за місцем роботи суб'єкта декларування. Кошти, витрачені на оплату переїзду суб'єкта декларування, його харчування та проживання, а також інші пов'язані з поїздкою витрати (наприклад, сплата візового збору), не вважаються доходом і не зазначаються в декларації.

2. Член сім'ї суб'єкта декларування, який не є особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або прирівняною до осіб, уповноважених на виконання зазначених функцій, отримує компенсацію витрат на відрядження від свого роботодавця або оформляє за місцем роботи відрядження з метою участі у заході, проведення переговорів тощо. Кошти, отримані членом сім'ї від свого роботодавця як компенсація витрат на таке відрядження або витрати, понесені приймаючою стороною для забезпечення відрядження члена сім'ї, не вважаються доходом і не зазначаються в декларації суб'єкта декларування.

3. Член сім'ї суб'єкта декларування, який не є особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або прирівняною до осіб, уповноважених на виконання зазначених функцій, бере участь в офіційних заходах у складі офіційної делегації як член сім'ї суб'єкта декларування. Витрати на участь у таких заходах члена сім'ї не вважаються доходом і не зазначаються в декларації суб'єкта декларування.

Соціальні виплати, субсидії тощо вважаються доходом і відображаються в е-декларації лише в разі їх монетизації, тобто виплати (нарахування) у грошовій формі.

Подарунки. Відомості щодо подарунка зазначаються лише у разі:

для подарунків у вигляді речей чи інших негрошових активів	якщо його вартість подарунка перевищує 5 ПМ (8000 грн. - для е-декларацій за 2017 рік)
для подарунків у вигляді грошових коштів	якщо сукупний розмір таких подарунків, отриманих протягом 2017 року від однієї особи (групи осіб) протягом року, перевищує 5 ПМ (8000 грн. - для е-декларацій за 2017 рік)

⁶ Приклади з тексту Роз'яснення НАЗК.

Подарунки вважаються доходом незалежно від того, у якій формі вони отримуються – у формі грошових коштів або в іншій формі.

Увага! Закон України «Про запобігання корупції» містить особливе визначення терміну «подарунок» і воно дещо відрізняється від поняття «дарунку», до якого ми звикли у цивільному обороті. Отже, для цілей е-декларування **подарунок** – це грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової.

Важливо! Якщо подарунок, отриманий у 2017 році у вигляді цінного рухомого майна, транспортного засобу, нерухомого майна, цінних паперів, грошових активів чи інших об'єктів декларування перебуває у володінні, користуванні чи власності (спільній власності) суб'єкта декларування або члена його сім'ї станом на 31.12.2017 р., то такий подарунок повинен бути **також** відображений у відповідному розділі декларації («Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)», «Цінне рухоме майно – транспортні засоби», «Об'єкти нерухомості», «Цінні папери», «Грошові активи» тощо).

Важливо! Не забувайте про обмеження щодо отримання подарунків, встановлені ст. 23 Закону України «Про запобігання корупції».

Отже, посадовим особам та депутатам місцевих рад, а також посадовим особам комунальних підприємств, установ та організацій, які підпадають під дію фінансового контролю,	
забороняється (незалежно від вартості такого подарунку – прим. автора)	
безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб:	
1	у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування
2	якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи
дозволяється приймати подарунки (у тому числі й від сторонніх осіб – прим. автора), які відповідають загально визнаним уявленням про гостинність:	
1	якщо вартість таких подарунків не перевищує один прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка, одноразово (для 2017 року, це: з 1 січня – 1600 грн.; з 1 травня – 1684 грн.; з 1 грудня – 1762 грн.)
2	сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки (для 2017 року це – 3200 грн.).
!	Увага! Цей дозвіл не поширюється на випадки, які передбачають повну заборону, незалежно від суми
дозволяється приймати без обмежень по вартості подарунки, які:	
1	даруються близькими особами (близькі особи ⁷ це – особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки із суб'єктом, зазначеним у частині першій статті 3 цього Закону (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких із суб'єктом не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі, а також - незалежно від зазначених умов - чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням згаданого суб'єкта

⁷ Не нервуватися та не плутати термін «близькі особи» із поняттям «члени сім'ї», яким ми користуємося для визначення кола осіб, яких ми відображуємо у е-декларції у розділі 2.2 – прим. автора

2 одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси

Важливо! Згідно з ч. 4 ст. 23, ст. 67 Закону України «Про запобігання корупції» рішення, прийняте посадовою особою чи депутатом місцевої ради, посадовою особою комунального підприємства, установи чи організації, на яку поширюються вимоги фінансового контролю, встановлені цим законом, на користь особи, від якої вона чи її близькі особи отримали подарунок, вважаються такими, що прийняті в умовах конфлікту інтересів та підлягають скасуванню або можуть бути визнані незаконними в судовому порядку. Правочин, укладений внаслідок порушення зазначених обмежень, може бути визнаним недійсним.

Кредити та позики.

Згідно з пп. 165.1.29. п. 165.1. ст. 165 ПК України до доходів фізичних осіб, які не включаються до розрахунку загального місячного (річного) оподатковуваного доходу, відносяться, серед інших:

- основна сума депозиту (вкладу), внесеного платником податку до банку чи небанківської фінансової установи, яка повертається йому;
- сума, яка отримується платником податку внаслідок продажу права вимоги на депозит;
- основна сума кредиту, що отримується платником податку (протягом строку дії договору), у тому числі фінансового кредиту, забезпеченого заставою, на визначений строк та під проценти.

Тобто, хоча ці надходження не оподатковуються ПДФО, вони належать до категорії доходів, та мають бути відображені у е-декларації.

Далі наводиться визначення тих кредитів, які найчастіше використовуються фізичними особами у цивільному обороті, та поняття позики згідно з ПК України:

Позика (п. 14.1.267. п. 14.1. ст. 14 ПК України)	грошові кошти, що надаються резидентами, які є фінансовими установами, або нерезидентами, крім нерезидентів, які мають офшорний статус, позичальнику на визначений строк із зобов'язанням їх повернення та сплатою процентів за користування сумою позики;
Товарний кредит (п. 14.1.245. п. 14.1. ст. 14 ПК України)	товари (роботи, послуги), що передаються резидентом або нерезидентом у власність юридичних чи фізичних осіб на умовах договору, що передбачає відстрочення остаточних розрахунків на визначений строк та під процент. Товарний кредит передбачає передачу права власності на товари (роботи, послуги) покупцеві (замовникові) у момент підписання договору або в момент фізичного отримання товарів (робіт, послуг) таким покупцем (замовником), незалежно від часу погашення заборгованості
Приклад. Придбання пральної машини у магазині у «розстрочку», є товарним кредитом, який, як правило, надає банк, що має угоду з цим магазином. Тому вартість ціни товару, яку оплачує банк, буде товарним кредитом та має бути відображена у розділі 11 е-декларації. Якщо це цінне майно, або якщо товарний кредит не був погашений станом на 31.12.2017 р., інформацію про цей правочин треба буде також відобразити у інших розділах декларації.	
Фінансовий кредит (п. 14.1.258. п. 14.1. ст. 14 ПК України)	кошти, що надаються банком-резидентом або нерезидентом, що кваліфікується як банківська установа згідно із законодавством країни перебування нерезидента, або резидентами і нерезидентами, які мають згідно з відповідним законодавством статус небанківських фінансових установ, а також іноземною державою або його офіційними агентствами, міжнародними фінансовими організаціями та іншими кредиторами - нерезидентами юридичній чи фізичній особі на визначений строк для

	цільового використання та під процент
Іпотечний житловий кредит (п. 14.1.87. п. 14.1. ст. 14 ПК України)	фінансовий кредит, що надається фізичній особі банківською чи іншою фінансовою установою відповідно до закону строком не менш як на п'ять повних календарних років для фінансування витрат, пов'язаних з придбанням квартири (кімнати) чи житлового будинку (його частини) або будівництвом житлового будинку (його частини), що надаються у власність позичальника, з прийняттям кредитором такого житла (землі, що знаходиться під таким житловим будинком, у тому числі присадибної ділянки) у заставу

А якщо «позичив» комусь гроші? Такі операції у розумінні податкового законодавства називаються поворотною фінансовою допомогою. Вони також підпадають під категорію доходу, який не оподатковується ПДФО. Тобто їх треба відображувати у 11 розділі е-декларації у двох випадках (пп. 165.1.31 п. 165.1 ст. 165 ПК України):

- 1) особою, яка надала таку допомогу – у момент повернення їй цього «займу»;
- 2) особою, яка отримала таку допомогу – у момент її отримання.

Важливо! Суб'єкту декларування, який отримав відповідні кошти, треба буде відобразити їх також у 13 розділі декларації, якщо сума цих коштів не була повернута станом на 31.12.2017 р.

Увага! Якщо сума допомоги перевищить 50 ПМ (для 2017 року – 80000 грн.), то суб'єкту декларування, який надав таку допомогу, треба буде відобразити цю операцію також у 14 розділі е-декларації, а суб'єкту декларування, який прийняв ці кошти, крім відображення відповідної інформації у 14 розділі декларації, треба буде ще у 10-денний строк з моменту отримання коштів подати повідомлення про істотні зміни у майновому стані.

Далі наводяться ще кілька видів доходів (згідно з ПК України), які треба показувати у 11 розділі е-декларації:

Дивіденди (п. 14.1.49. п. 14.1. ст. 14 ПК України)	Платіж, що здійснюється юридичною особою, у тому числі емітентом корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів чи інших цінних паперів на користь власника таких корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів та інших цінних паперів, що засвідчують право власності інвестора на частку (пай) у майні (активах) емітента, у зв'язку з розподілом частини його прибутку, розрахованого за правилами бухгалтерського обліку. Для цілей оподаткування до дивідендів прирівнюється також платіж у грошовій формі, що здійснюється юридичною особою на користь її засновника та/або учасника (учасників) у зв'язку з розподілом чистого прибутку (його частини).
Проценти⁸ (п. 14.1.206. п. 14.1. ст. 14 ПК України)	Дохід, який сплачується (нараховується) позичальником на користь кредитора як плата за використання залучених на визначений або невизначений строк коштів або майна. До процентів включаються: а) платіж за використання коштів або товарів (робіт, послуг), отриманих у кредит; б) платіж за використання коштів, залучених у депозит; в) платіж за придбання товарів у розстрочку; г) платіж за користування майном згідно з договорами фінансового лізингу (оренди) (без урахування частини лізингового платежу, що надається в рахунок компенсації частини вартості об'єкта фінансового

⁸ Проценти, які надходять суб'єкту декларування, ми показуємо як дохід у 11 розділі декларації, проценти, які стягуються з суб'єкта декларування – у окремих випадках показуємо у 13 розділі, а іноді (якщо розмір одноразового стягнення перевищив 80000 грн.) – і у розділі 14.

	<p>лізингу);</p> <p>г) винагорода (дохід) орендодавця як частина орендного платежу за договором оренди житла з викупом, сплачена фізичною особою платнику податку, на користь якого відступлено право на отримання таких платежів.</p> <p>Увага! Платежі за іншими цивільно-правовими договорами незалежно від того, встановлені вони в абсолютних (фіксованих) цінах або у відсотках суми договору або іншої вартісної бази, не є процентами.</p>
<p>Роялті (п. 14.1.225. п. 14.1. ст. 14 ПК України)</p>	<p>будь-який платіж, отриманий як винагорода за використання або за надання права на використання об'єкта права інтелектуальної власності, а саме на будь-які літературні твори, твори мистецтва або науки, включаючи комп'ютерні програми, інші записи на носіях інформації, відео- або аудіокасети, кінематографічні фільми або плівки для радіо- чи телевізійного мовлення, передачі (програми) організацій мовлення, інші аудіовізуальні твори, будь-які права, які охороняються патентом, будь-які зареєстровані торговельні марки (знаки на товари і послуги), права інтелектуальної власності на дизайн, секретне креслення, модель, формулу, процес, права інтелектуальної власності на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау).</p> <p>Не вважаються роялті платежі, отримані:</p> <ul style="list-style-type: none"> - як винагорода за використання комп'ютерної програми, якщо умови використання обмежені функціональним призначенням такої програми та її відтворення обмежене кількістю копій, необхідних для такого використання (використання "кінцевим споживачем"); - за придбання примірників (копій, екземплярів) об'єктів інтелектуальної власності, у тому числі в електронній формі, для використання за своїм функціональним призначенням для кінцевого споживання або для перепродажу такого примірника (копії, екземпляра); - за придбання речей (у тому числі носіїв інформації), в яких втілені або на яких містяться об'єкти права інтелектуальної власності, визначені в абзаці першому цього підпункту, у користування, володіння та/або розпорядження особи; - за передачу прав на об'єкти права інтелектуальної власності, якщо умови передачі прав на об'єкт права інтелектуальної власності надають право особі, яка отримує такі права, продати або здійснити відчуження в інший спосіб права інтелектуальної власності або оприлюднити (розголосити) секретні креслення, моделі, формули, процеси, права інтелектуальної власності на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау), крім випадків, коли таке оприлюднення (розголошення) є обов'язковим згідно із законодавством України; - за передачу права на розповсюдження примірників програмної продукції без права на їх відтворення або якщо їх відтворення обмежено використанням кінцевим споживачем

20. Розділ 12: грошові активи

У цьому розділі згідно з п. 8 ч. 1 ст. 46 Закону № 1700 зазначаються грошові активи, наявні у особи станом на 31.12.2017 р.

До числа таких грошових активів віднесені:

- готівкові кошти,
- кошти, розміщені на банківських рахунках,
- внески до кредитних спілок та інших небанківських фінансових установ (у Роз'ясненнях НАЗК зазначається, що у цьому випадку маються на увазі також інститути спільного інвестування, до яких відповідно до Закону України «Про інститути спільного інвестування» віднесені корпоративні та пайові фонди),
- кошти, позичені третім особам,
- активи у дорогоцінних (банківських) металах;
- інші активи.

Увага! Не підлягають декларуванню наявні грошові активи (у тому числі готівкові кошти, кошти, розміщені на банківських рахунках, внески до кредитних спілок та інших небанківських фінансових установ, кошти, позичені третім особам) та активи у дорогоцінних (банківських) металах, сукупна вартість яких не перевищує 50 ПМ, встановлених на 1 січня звітного року (для е-декларації за 2017 рік – це **суми, менші за 80000 грн.**).

У п. 48 Роз'яснень НАЗК пояснюється, що усі грошові активи слід рахувати накопичувальним підсумком: «Якщо сукупна вартість всіх наявних станом на останній день звітного періоду у суб'єкта декларування або члена його сім'ї грошових активів не перевищує 50 ПМ, встановлених на 1 січня звітного року, то такі активи не зазначаються в декларації».

Як зазначити грошові кошти, що зберігаються у банківській установі (наприклад, у сейфі), але не у вигляді внесків на рахунки? У розділі «Грошові активи», міститься поле «Установа, в якій відкриті такі рахунки або до якої зроблені відповідні внески». У цьому полі можна зазначити установу, у якій зберігаються грошові (у тому числі готівкові) кошти. Таке зазначення не є обов'язковим і здійснюється на розсуд суб'єкта декларування.

Водночас, якщо у розділі «Грошові активи» у полі «Вид активу» було обрано варіанти «Кошти, розміщені на банківських рахунках» або «Внески до кредитних та інших небанківських фінансових установ, у тому числі до інститутів спільного інвестування», то зазначення установи в полі «Установа, в якій відкриті такі рахунки або до якої зроблені відповідні внески» стає обов'язковим і без такого зазначення декларацію не може бути подано (п. 49 Роз'яснень НАЗК).

21. Розділ 13: фінансові зобов'язання

Відповідно до п. 9 ч. 1 ст. 46 Закону України «Про запобігання корупції», у е-декларації відображаються фінансові зобов'язання суб'єкта декларування та членів його сім'ї, **які є дійсними станом на останній день звітного періоду.**

Під фінансовими зобов'язаннями у цілях декларування розуміються:

- отримані кредити, позики;
- інші кошти, які були позичені суб'єкту декларування або члену його сім'ї іншими особами, зокрема поворотна безвідсоткова фінансова допомога, отримана і не повернена у звітному періоді суб'єктом декларування або членом його сім'ї;
- зобов'язання за договором лізингу;
- зобов'язання за договором страхування;
- зобов'язання за договором недержавного пенсійного забезпечення;
- несплачені податкові зобов'язання;
- інші зобов'язання (у декларації необхідно зазначити, які саме).

У розділі «Фінансові зобов'язання» відображаються також відомості про розмір сплачених суб'єктом декларування або членом його сім'ї коштів в рахунок основної суми позики (кредиту) та розмір сплачених процентів за позикою (кредитом).

Увага! У е-декларації відображаються фінансові зобов'язання суб'єкта декларування перед членами його сім'ї і навпаки.

Важливо! Якщо розмір фінансового зобов'язання не перевищує 50 ПМ (80000 грн. – для 2017 року), то в е-декларації зазначається лише загальний розмір такого фінансового зобов'язання.

Ми це детально аналізували у § 19, де йшлося про доходи (розділ 11 е-декларації), однак повторимося. Кошти, які були фактично отримані за кредитом (позикою) у звітному періоді, незалежно від суми зобов'язання, слід зазначити у розділі декларації «Доходи, у тому числі подарунки» як «Інший дохід».

У розділі «Фінансові зобов'язання» зазначаються ті фінансові зобов'язання, **які є дійсними станом на останній день звітного періоду**, навіть якщо таке зобов'язання виникло до початку звітного періоду. **Наприклад**, якщо суб'єкт декларування отримав кредит у 2015 році і цей кредит є дійсним, тобто основна сума кредиту та проценти за ним не сплачені повністю станом на останній день звітного періоду (31.12.2017 р.), то зазначений кредит відображається у розділі «Фінансові зобов'язання».

Кредитні пропозиції від банків, фінансових установ у вигляді «кредитних ліній до зарплатних банківських карток» чи аналогічні за змістом пропозиції, якими суб'єкт декларування чи член його сім'ї не скористався або основна сума та проценти за якими на кінець звітного періоду сплачені повністю, у розділі «Фінансові зобов'язання» декларації не відображаються (п. 51 Роз'яснень НАЗК).

22. Розділ 14: видатки та правочини

Важливо! Цей розділ ми заповнюємо лише якщо розмір **ОДНОГО** виду видатку (вартість правочину) перевищує 50 ПМ (тобто 80000 грн. для декларації за 2017 рік).

Увага! Згідно з абз. 2 п. 55 Роз'яснень НАЗК для зазначення відомостей у цьому розділі е-декларації не має значення, чи перебуває відповідний предмет правочину у власності чи на іншому праві у суб'єкта декларування станом на останній день звітного періоду. Зазначається інформація про правочини та видатки, здійснені упродовж звітного періоду, навіть якщо вони стосувалися того самого об'єкта. **Наприклад**, якщо у 2017 році суб'єкт декларування придбав транспортний засіб і до завершення року, то обидва зазначених правочини повинні бути відображені у декларації.

Важливо! У розділі декларації «Видатки та правочини» вказуються лише видатки та правочини суб'єкта декларування, видатки та правочини членів його сім'ї не зазначаються.

Що мається на увазі під «Іншими правочинами» у розділі «Видатки та правочини суб'єкта декларування»?

При зазначенні інформації про видатки також вказується правочин, який спричинив відповідний видаток. **Наприклад**, у разі придбання земельної ділянки вартістю більше 50 ПМ, такий видаток зазначається у розділі «Видатки». Якщо правочин, вчинений суб'єктом декларування, не спричинив видатку, то такий правочин зазначається у розділі «Інші правочини». **Наприклад**, якщо у звітному періоді суб'єкту декларування був подарований об'єкт нерухомості вартістю більше 50 ПМ (відповідно, суб'єкт декларування набув право власності на цей об'єкт внаслідок правочину), то така інформація зазначається в розділі 14 у позиції «Інші правочини».

Хоча Роз'яснення НАЗК вказують, що у випадках, коли правочин вже зазначений у розділі «видатки», його не слід дублювати у розділі «Інші правочини». Автор з цим не може погодитись повністю. Наприклад, якщо було продано автомобіль вартістю 150000 грн., виник видаток –

припинення права власності на рухоме майно (якщо йти по тексту розділу 14 е-декларації). Однак одночасно виник дохід у сумі 150000 грн. (він може не оподатковуватись ПДФО, однак – це дохід, який перевищує 50 ПМ). Тому автор схиляється до позиції правників, які рекомендують показувати відповідну операцію як у позиції «Видатки», так і у позиції «Інші правочини», але по-різному.

23. Розділ 15: робота за сумісництвом

У цьому розділі вказуються дані тільки про суб'єкта декларування. Відомості про членів сім'ї у цьому розділі не наводяться.

Увага! Дані у цьому розділі е-декларації вказуються, незалежно від того, чи була така робота станом на 31.12.17 р. Головне, щоб її виконання розпочалося або продовжувалося під час звітного періоду незалежно від тривалості (у будь-який період з 01.01.17 р. по 31.12.17 р.).

24. Розділ 16: членство у організаціях та їхніх органах

Відповідно до п. 12 ч. 1 ст. 46 антикорупційного Закону у декларації зазначається інформація про входження **суб'єкта декларування** до керівних, ревізійних чи наглядових органів громадських об'єднань, благодійних організацій, саморегульованих чи самоврядних професійних об'єднань, членство в таких об'єднаннях (організаціях) із зазначенням назви відповідних об'єднань (організацій) та їх коду Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців.

Згідно з п. 61 Роз'яснень НАЗК до осіб, членство у яких (членство в органах яких) слід відображати в декларації, належать:

1) об'єднання, на які поширюється дія Закону України «Про громадські об'єднання», а саме громадські організації та громадські спілки, які мають статус юридичної особи;

2) громадські організації роботодавців та їх об'єднання, на які поширюється дія Закону України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності»;

3) благодійні організації, які утворюються та діють відповідно до Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації»;

4) саморегульовані об'єднання, а саме некомерційні об'єднання фізичних та юридичних осіб, які здійснюють професійну діяльність на певному ринку чи у певній сфері діяльності. Йдеться, зокрема, про саморегульовані об'єднання професійних учасників ринку цінних паперів та фондового ринку, адміністраторів недержавних пенсійних фондів, кредитних спілок, саморегульовані організації у сфері архітектурної діяльності, у сфері землеустрою, саморегульовану організацію учасників ринку електричної енергії України, саморегульовані організації оцінювачів, аудиторів, арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) тощо;

5) самоврядні професійні об'єднання, а саме об'єднання фізичних осіб, які здійснюють професійну діяльність, зокрема, самоврядні об'єднання адвокатів (Національна асоціація адвокатів України), нотаріусів (Нотаріальна палата України), лікарів.

Важливо! Інформація щодо членства в організаціях (об'єднаннях) або їх органах зазначається станом на останній день звітного періоду (станом на 31 грудня звітного року для щорічних декларацій). Якщо суб'єкт декларування був членом об'єднання або входив до складу його органів, але припинив членство (входження до органів) станом на останній день звітного року, інформація про членство (входження до органів) у декларації не зазначається.

МИ НЕ ЗАЗНАЧАЄМО про членство у таких організаціях (об'єднаннях):

- політичні партії;
- релігійні організації;

- професійні спілки;
- об'єднання співвласників багатоквартирного будинку;
- асоціації органів місцевого самоврядування та їх добровільні об'єднання;
- об'єднання юридичних осіб приватного права, які не є громадськими об'єднаннями;
- органи суддівського, прокурорського самоврядування.

Матеріал підготувала Козіна Віра, адвокат, старший експерт Аналітично-правової групи Центрального офісу реформ при Мінрегіоні України.

Публікація здійснена за підтримки Європейського Союзу та його держав-членів: Данії, Естонії, Німеччини, Польщі та Швеції. Зміст цієї публікації є виключною відповідальністю її автора та не може жодним чином сприйматися як такий, що відображає погляди Програми «U-LEAD з Європою», Шведсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні», Європейського Союзу та його держав-членів Данії, Естонії, Німеччини, Польщі та Швеції.